

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198262

UNIVERSAL
LIBRARY

ಪುರೂರವ.

ನಿಡಂಬೂರು ರಾಘವೇಂದ್ರ ಬಲ್ಲಾಳ.

ವಿ ದ್ವಾ ನ್

ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತ.

ಬೋರ್ಡು ಹೃ ಸ್ಕೂಲ್, ಉಡ್ಪಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರಕ ಮಂಡಲಿ.

ಉಡುಪಿ.

(ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತರದೇ ಆಗಿದೆ.)

೧೯೩೧.

ಬೆಲೆ. ೦ - ೮ - ೦

ನೊದಲ ಕವೀಂದ್ರರೊಲ್ಲೊರೆದ ಸತ್ಕೃತಿ ಸಂಚಯನಿಾಧರಿತ್ರಿಯೋಳ್ ।
ಪುದಿದಿರೆ ನೋಡಿತುಷ್ಟಿವಡಲೊಲ್ಲದೆ ಕಬ್ಬಿಗರೇಕೆ ಕಬ್ಬನುಂ ॥
ಗದಿಪರೊ! ಬೇರೆನುತ್ತು ನುಡಿವಳ್ಳಜಕಾರ ನನಂಗೆ ಪುತ್ರಸಂ ।
ಪದ ದೊದನೇಕೆ ಬೇರೆ ಪರಪುತ್ರರ ನೀಕ್ಷಿಪತುಷ್ಟಿಸಾಲದೇ ॥ ೧ ॥

ಪಡಕ್ಷರ ದೇವ.

ಮೊದಲು ನುಡಿ.



ಸರ್ವನಾತ್ಮಕವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ನನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೊಡನೆ, ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಪುರೂರವೋರ್ವತಿಯರಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಿದೆ' ಎಂಬಷ್ಟುಕಥೆ ಮಾತ್ರ ಪುರಾಣ ಸಿದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಯಾವಭಾಗವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲ; ಕಪೋಲಕಲ್ಪಿತವು.

ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊರಟ ಪುರೂರವರಾಜನು ಮೋಹಿನಿಯಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾದ, ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆಹೊರಟ ಉರ್ವತಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡಲು, ಇದನ್ನರಿತ ದೇವರಾಜನು ಇವರೋರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದನು. ಉರ್ವತಿಯು ಮಯನ ಮುಖಾಂತರ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಮ ಗೀರ್ವರನ್ನೂ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕವೇ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಹೊಂದಿ, ತಿರಿಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದರೆಂಬುದೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಥೆ.

ರಾಜನ ಮತ್ತು ಉರ್ವತಿಯ ಮುಂದಿನಕಥಾಭಾಗವು ನಾನು ಉಡುಪಿ ತಿರೋಮಣಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಿಡುವು ದೊರೆತ ವೇಳೆ "ಉತ್ತರ ಪುರೂರವ" ಎಂಬಹೆಸರಿನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉರ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುರಾಜನ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಮೋಹಿನಿಗೂ ಉರ್ವತಿಗೂ ನಡೆದ ಚಿಕ್ಕ ಸಂವಾದ, ರಾಜನಿಗೂ ಉರ್ವತಿಗೂ ಸಂಘಟಿಸಿದ ಒಂದು ಶಪಥ, ಇದುವೇತುವಾಗಿ ಉರ್ವತಿಯು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳೋಣ, ಮತ್ತು ರಾಜನು ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟ, ತಾನು ರಾಜರ್ಷಿಯಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯಗೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳೋಣ, ಆಯುರಾಜನ ಚರಿತೆಯ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಇಷ್ಟು ಕಥೆಗಳೂ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ವರ್ಣನೆಗಳೂ, ಶಿಕ್ಷಿತಾಶಿಕ್ಷಿತರ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕೃತಾದಿಸುಟ್ಟಿಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೌತುಕವೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ಈ ಬಾಲಕೃತಿಯನ್ನು ಹೂದ ಅಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸದೆ ಇದ್ದೆನು. ಈಗ ಇದನ್ನು

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರಕಮಂಡಲಿಯವರು' ನನಗೆ ನೆರವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕರಿದಾದ ಕಾಡಿಗೆಯು ಕಣ್ಣಿನೆಡೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಕಾಣಿಸದಂತೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ದೋಷರಾಶಿಯೆಂತ್ತಹದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸದು. ನಾನಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೂ ಅಲ್ಲ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಾವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣಗಳನ್ನೋ ದೋಷಗಳನ್ನೋ ಬೇಕಾದಂತೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಬಲ್ಲರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ದೋಷಜ್ಞರಾದ ನಿರ್ಮತ್ತರ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕ್ಷಮೆಬೇಡುವೆನು; ಅಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಆ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೋರಿ ಮುಂದಣ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಾರೆಂದು ವಿಶ್ವಾಸಗೊಂಡಿರುವೆನು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕರಲ್ಲಿಯೂ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಸಿಕ್ಕದಿರಲಾರದೆಂದು ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸ. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪುರೂರವ ಭಾಗವನ್ನು ಜೇಗಣಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವೆನು.



ಉಡುಪಿ,
ತಾ. 1-6-1931. }

ನಿ. ರಾ. ಬಲ್ಲಾಳ.



ಸ ಮ ಪ ಣೆ.



ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನವನ್ನು
ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾ ಗುರುಗಳೂ ಶ್ರೀಯುಕ್ತಾಂಕ್ಷಿ ಅಗ್ರಜರೂ ಆದ
ಜಮೀನ್‌ದಾರ
ಅಂಬಲ್ಪಾಡಿ ಜನಾರ್ದನ ಮತ್ತು ಮಹಾಕಾಳೀ ದೇವಾಲಯದ
ಮೊಕ್ತೇಸರ
ನಿಡಂಬೂರು ಬೀಡು

ನಾರಾಯಣ ಬಲ್ಲಾಳರವರ

ಅಡಿದಾವರೆಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಯ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೊಡನೆ
ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

1931.


~~~~~

| ಪುಟ | ಪಂಕ್ತಿ | ಒಪ್ಪ        | ತಪ್ಪು       |
|-----|--------|-------------|-------------|
| 4   | ೪      | ಎಂದು        | ಎಂಮು        |
| 1೦  | 14     | ಭಾಗೀರಥಿ     | ಭಾಗೀರತಿ     |
| 18  | ೭      | ಸ್ವಂತ       | ಸ್ವಂತ       |
| 19  | 15     | ನೊಂದು       | ನೊಂದ        |
| 20  | 1೦     | ಉಣ್ಣೆ ಸುವಳು | ಉಣ್ಣೆ ಸುವಳು |
| 21  | ೪      | ಎಂತಹ        | ಅಂತಹ        |
| 26  | 22     | ತಿರುಗಿದರು   | ತಿರುಗಿದರು   |
| 29  | 25     | ಹಿಂಸ್ರ      | ಹಿಂಸ        |
| 33  | 15     | ಶೌರ್ಯದಾಯಕ   | ಶೌರ್ಯದಾಯಕ   |
| 50  | 27     | ಆದರಣಗಳಿಂದ   | ಆದರಣಗಳಿಂದ   |
| 57  | 18     | ಸಂಘ್ಯಾಕರ್ಮ  | ನಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ |
| 58  | 19     | ರಾವುತರ್     | ರಾಹುತರ್     |



## ೧. ಇಂದ್ರ ಸಭೆ.

ಉಜಾಧರಾಜಾ ಪುರಂದರನು ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಡಗರದ ಕಡಲನ್ನು ಈಸಾಡಹತ್ತಿರುವನು. ಧಿಕ್ಕಾಲಕರು ಅಂದಣಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ದೇವತೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವರು. ಶಚೀ ದೇವಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನು ನಸುಬಾಗಿ ನೆರೆದಿರುವ ಸಥೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಸೇನಾನಿಯು ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂದಿರುವನು. ಜವಾನರು ಅರುಹಿದ್ದ ಸಮಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಮರು ಅಷ್ಟಣೆಯನ್ನು ಹಾರಯಿಸುವರು. ಕೆಲವರು ವರದಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮಯ ದೊರೆಯದೆ ಅವಕಾಶ ನೋಡುತ್ತ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂದಿರುವರು. ಬೇಡುಗಾರರು ಬೇಡು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಿಸ್ಕಯಿಸಲು ಈ ದಿನ ಎಡೆಸಿಕ್ಕುವ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುವರು. ರಂಭೆಯೇ ನೊದಲಾದ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಹಮಹಮಕೆ (ಅವಲವಿಕೆ)ಯಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ನರ್ತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮ ಪುತ್ತಳೆಕೆಗಳು ಪೂತನಾಡುವಂತಿರುವುವು. ಜಾಬಿಯ ಹೂಗಳೆಂದು ಪ್ರಮೆಗೊಂಡ ಎಳೆದುಂಬಿಗಳು ಕೃತಕಲತಾಗುಚ್ಛಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಬಿಂದು ಆಲೆದಾಡುವುವು. ಪಂಚರಗಿಳಿಯು ಹಾಡುವ ವಾರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೋರೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು. ಕೋಗಿಲೆಯ ಇಂಪಾದ ಪಂಚಮ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗಂಧರ್ವರು ಗಾನದಿಂದ ಸರಿಹೋಲಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರು. ಕುಣಿತವಿಂದ ಸಾಕಣೆ ನವಿಲುಗಳು ನರ್ತಕಿಯರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವುವು; ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳ ಆಟವು ಬಿಡದೆ ನಡೆಯುವುದು. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದೇವಾಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತೆ

ತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಪಗಡೆಯಾಟದ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿ  
ಸುತ್ತಾ ಪಣಬಂಧದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವರು. ಇನ್ನೂ  
ಕೆಲವರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಬಹು ಮಂದಿ ಸಂಗೀ  
ತಾಭಿಜ್ಞರು ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರ ನರ್ತನ ಚಮತ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಛೇದಹುಡು  
ಕಲು ಉತ್ಸಾಹಪಟ್ಟಿರುವರು.

ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕವನಚಾತುರ್ಯವಿಲ್ಲದವರಿಲ್ಲ. ಜೋತಿಷ್ಯ ತಿಳಿ  
ಯದವರು ಸಿಗಲಾರರು, ವೈದ್ಯದ ಮರ್ಮವನ್ನರಿಯದವರು ದೊರೆಯರು.  
ಇದರ ಸೊಬಗಿನ್ನೆಷ್ಟೆಂದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ. ನಾವು ಏನೆಂದು ವಿವರಿಸಲಿ? ಬಣ್ಣಿ  
ಸಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುನಿವರೂ ಅಲ್ಲಿ 'ಸುಧರ್ಮ'  
ಎಂದು ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿರುವರಷ್ಟೇ! ನೋಡಿ ಬಂದ ಯಾವ  
ಮಹಾತ್ಮರೂ 'ದೇವಸಭೆ'ಯೆಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಕಥೆ ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿಸುವರಲ್ಲದೆ  
ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಇದರ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಸುರಲು ಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗದ ಕೆಲ  
ಸದಲ್ಲಿ ಅರಿತವರು ಅಡಿಗಡುವರೇ?

ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು  
ಆಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತಾ ಸಕಲ ಕಲಾಕೋವಿದನಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಮಂತ್ರ  
ತಂತ್ರಗಳನ್ನರಿತವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, 'ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ'ಯೆಂದು ಯಥಾರ್ಥ  
ನಾಮದಿಂದ ಹೆಸರೊಂಡ ದೂರ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ  
ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಕುಳಿತು, ಮನದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ  
ಕಂಡುಬರುವನು. ಈತನು ಸಿಖಿಲ ಮಾಯಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವನು.  
ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಗೆರೆಗಳಂತೆ ಸುಲಬದಿಂದ  
ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ಈತಗೆ ತುಂಬಾ ಅಕ್ಕರೆ  
ಮಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವನು. ಈಗಲೂ ಈತಗೆ ನೋಟಕ್ಕೆ  
ಮೂವತ್ತೇ ವರುಷ. ಆತನ ಮುಂದೆ ಹರಿಯಲು ಅಂಚೆ ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು  
ಪರದೆಯ ಸುರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಸ್ವರ್ಗವು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ  
ಮಹಾತ್ಮನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೇ ಬಯಸುವುದು. ಈತನ ರೋಷಕ್ಕೆ  
ದುರ್ವಾಸನೂ ದೂರವೇ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನೂ ಕಡಿಮೆಯೇ?

ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಯವು ಪ್ರಸನ್ನಕಾಲವಾಗಿತ್ತು; ಕಾರಣ, ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ 'ಅಹಮಭಿವಾದಯೇ' ಎಂದು ಜ್ಞರಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಇಂದ್ರನು ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು, ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದಿಳಿದನು. ಹತ್ತಡಿ ಮುಂದರಿಯಲು, ಎದುರು ಬರುವ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಕಾಂತಿರಾಶಿಯು ಕಣ್ಗೆಸೆಯಿತು. ಇಂಪಾದ ವೀಣೆಯ ಗಾನ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದೂಹಿಸಿದನು. ಭಗವನ್ನಾಮವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನಾರದನೆಂದರಿತನು. ಕೂಡಲೇ ಮುನಿಗೈದುಗೊಂಡು ಕರತಂದು ಸೀತದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಸಭಿಕರಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಒಡೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಿನ್ನಯಿಸಿದರು. ಶೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು; ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ನಡೆದುವು.

'ಸಂಚರಣೆಯಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೈಯುವ ಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಥಟ್ಟನೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಿಜಯವನ್ನು ಗೈದಪರಿಯನ್ನರಿಯಲು' ಮನಸ್ಸುಕ್ಕುವುದೆಂಬ ಪುರಂದರನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ, ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರನು ನಸುನಕ್ಕು, ಮಹಾರಾಯನೇ! ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಬೇಸತ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಗೋಪುರ ಪ್ರಕಾರ, ವಾರವಿಲಾಸಿನಿಯರ ಸಾರಸಂಗೀತ, ನವರಸಭರಿತವಾದ ಕವಿಗಳ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪ; ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಲಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು ಕಾರಣಗಳು? ಎಂದನು.

ತಕ್ಷಣವೇ ಸಕಲ ಸಂಭ್ರಮಗಳೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸುಧರ್ಮ ಸಭೆಯು ಸರಿಯಲ್ಲದಂತೆ ಮೆರೆಯಿತು! ವಾರಸ್ತ್ರೀಯರ, ನರ್ತನದೊಂದಿಗೆ ಅಭಿನಯಿಸತೊಡಗಿದರು. ಗಂಧರ್ವರು ಕಿವಿಗಾಸಂದ ಬೀರುವ ಗಾನಕಲಾಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಮೂರ್ಖಗಳ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿದರು. ಸೇರಿರುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಲೇ, ಪರಮಾನಂದ ತುಂದಿಲಸಾದ ಋಷಿವರ್ಯನು ಮಹತಿಯೊಂದಿಗೆ ಭಗವನ್ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಗೈಯುತ್ತಾ ತಂದೆಯ

ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಪ್ಪರಿಯರೂ, ದೇವ  
ಯೋನಿಗಳೂ ತಕ್ಕ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದು ತಂತಮ್ಮ ವಸತಿಯನ್ನು ಸನಾಥೀ  
ಕರಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ 'ಸ್ವರ್ಗಮಣಿ' ಎಂದು ಹೆಸರ್ಪಡೆದ ಉರ್ದಶಿಯು ಬಂದಿ  
ಲ್ಲವೆಂದು ರಾಜಪುರುಷರು ಸಾಸೂಯವಾಗಿ ಗುಣುಗುಟ್ಟುತ್ತಲಿದ್ದರು.  
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು, 'ರಾಜನು ವಿಟಸಾರ್ವಭೌಮನಾದರೆ ಪರಿವಾರವು  
ಬಿದರಿ ಅರಸನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದೇ?' ಎಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠನಾಗಿ ದೇವರಾ  
ಜನ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು! ಇಂದ್ರನು 'ಅಗ್ನಿಹೋ  
ತ್ರಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವಾದುದು' ಎನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ  
ಉನ್ಮತ್ತಿಯಾದ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕರತರುಳಿದೆಂದು,  
ದೂತರಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಓರ್ವ ಜವಾನನು ತಲೆಬಾಗಿ ಪೊರ  
ಮಟ್ಟನು. ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಾಳ್ದು ಹುದ್ದೇದಾರರೆಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲ  
ಸಗಳಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟರು. ಓಲಗದಿಂದ ಅಮರರ ಒಡೆಯನು ಶಚೀದೇವಿ  
ಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ದೇವತೆಗಳ ಗಲಭೆಯು  
ಅಡಗಿತು. ಅಂದಿನ ಸಭೆಯು ಮುಗಿಯಿತು. ನಿರವ.

ಒಂದೊಂದು ತಡವೆ ಪಂಜರಗಳಿಗಿಂತ ಮಾತ್ರ ಆಡಿಹೋದ ಸಾರದನ  
ಮಾತನ್ನೇ ಅನುವಾದಿಸುವುದು. ಅತಿ ಚತುರೆಯಾದ ಸಾರಿಕೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ  
ಉತ್ತರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು. ಸಂವಾದವು ಬಹಳ  
ಸಾಜೂಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಎಳೆಗಾಳಿಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುವುದರಿಂದ  
ಕಪಟವಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಒಂದು ತರದ ಸುಮಾರವು ಕೇಳಿಸುವುದು.  
ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ನಿರ್ಜನವಾದ ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಹೂಡೊಟ್ಟದ  
ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಳಹೊಕ್ಕು. ಅಂದಕ್ಕಾಗಿ ಜೋತಾಡಿಸಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಗೊಂಚಲು  
ಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಕುಕ್ಕಿ, ರಸಕಾಣದೆ ಬೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನದ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ  
ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡುವಾಗ ಬೀಕ್ಕಬೀಕ್ಕ ಗರಿಗಳರವ, ಮೇಲ್ಮಟ್ಟ  
ಹಾಕಿದ್ದ ಜಲತಾರೆ ಗೊಂಚಲು, ಸುಂಕದಸರ, ಇವುಗಳ ಶಬ್ದವಲ್ಲದೆ  
ಇನ್ನೇನೂ ಕೇಳಿಸದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಣ್ಣುಗೆ.



## ೨. ಪುರೂರವ.

ಪುರೂರವ ಮಹಾರಾಜನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖಸಂಪ್ರಮವನ್ನಾರಯಿಸುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವನು. ರಾಜ್ಯವು ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿ ಫಲವೈರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದು. ಕಾಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಮಳೆ ಸೂಸುವುದರಿಂದ ಲೋಕವೇ ನಿತ್ಯತ್ಯಸ್ತವು. ವೈರುಗಳು ಮೂರು ತಡವೇ ಫಲಿಸುವುವು. ದುರ್ಭಿಕ್ಷೆಯು ತಲೆದೋರದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನವಿಲ್ಲ. ಹುಶಿ ಮಾತಾಡುವವರು ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯವು ಕಾಣದೊರೆಯದು. ನಿಂದೆಯ ವಾರ್ತೆಯೇ ಕೇಳಿಸದು. ಪುರೂರವ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯ ಸಮಯ ವಿವಾದವು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಅಧೋಗತಿಯು ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊಲೆಯು ಯಜ್ಞಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ಮೊರೆಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ದುರ್ಮರಣಗಳು ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳು ನೀತಿವಂತರು, ವಿಭವ ವಿಖ್ಯಾತರು, ಪರಹಿತನಿರತರು, ಪುತ್ರ ಶೋಕವನ್ನೂ ವೈಧವ್ಯ ದುಃಖವನ್ನೂ ಆರಿತವರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಮೃದ್ಧಿ!

ಈ ಮಹಾರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯು ಅನುರಾವತಿಯಂತೆ, 'ಹಸ್ತಿನಾವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭೂರಮಣಿಯ ಸೀಮಂತರತ್ನವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನು ನವರತ್ನದಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಗೋಪುರ ಪ್ರಕಾರ (ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲ)ಗಳ ತಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಪವಣಿಸಿದ, ಮಣಿಶ್ರೀಣಿಯ ಮಾರ್ಗುಟ್ಟುವ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕಣ್ಗೆಡುವುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದಲೋ, ಇಲ್ಲಿನ ದೀಪದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿರೆಗಟ್ಟುವದೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೋ, ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲ್ಗಡೆ ನೀಟ ನಡೆಯದೆ ಇದನ್ನು ಬಲಗೊಳ್ಳುವದೆಂಬಂತೆ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಬಕ್ತಿಣಾಯಣವೆಂದು ಅಡ್ಡ ನಡೆವನು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಅಂಗಡಿಬೀದಿ, ಸಾಲಸಾಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕೇರಿಗಳು, ನಗರದ ಹಿರಿಬಾಗಿಲಿಗಿರಿದಿರಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗ: ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಪುರೂರವ ಮಹಾರಾಜನ ಶಾಯೋಧಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿರುವುದು.

ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಮಂತ್ರಿಸೇನಾನಿಗೆ ಕೊಂದಿಗೆ ಕಚೇರಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳೊಂದಾಗಿ ಬಂದು ಕಾಡುಜಂತುಗಳ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಉಪದ್ರವವನ್ನು, ಅರಸನ ಎದುರಾಗಿ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜನು ಕನಿಕರತೋರಿ ಬಂದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವೆನೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನೊಳಹೊಕ್ಕನು.

ಬೇಡರು ಕಾಡುಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಕೈಸಾಗದ ಘಾತಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ, ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಸತ್ತ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವವರೇ ಇಲ್ಲ. ತೇರಿನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡುವ ಮುದ್ದಾನೆಗಳ ಮೃಪಕ್ಕಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ, ಅತ್ತಿತ್ತಲೊರಗುವ ವೆರ್ಮರಗಳು ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಿಡುವುವು. ಎರಳೆಗಳ ಹಿಂಗಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಿಡಿದೋಡುವ ಕಲ್ಲುಗಳ ಒಡೆಯಿಂದ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಂಕಿಹತ್ತುವುದು. ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಗಂಡು ಮೃಗ, ಕಾಡುಕೋಣ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದಿಕ್ಕು ಪೋರದೆ ನಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದು ರಭಸದಿಂದೋಡುವ ಕಾಡು ಹಂದಿಗಳ ಕೋರದಾಡೆಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಸೀಳಾಗುವುವು. ಈ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದ ಮನಉಬ್ಬಿದ ನಾಯಕ ಬಗೆಬಗೆ ಬಗುಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಿಂಹಗಳೂ, ಒಮ್ಮೆ ತಲೆಬಾಗುವುವು. ನಾಯಕುನ್ನಿಗಳು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಕರುತುರುಗಳಂತೆ, ವಿಧವಿಧ ಮಾಂಸಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಮುಂದರಿವುವಲ್ಲದೆ, ಹಸಿವೆ ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಜಂತುಗಳು ರಾಜನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಕುತಿಗಳಾದುವು. ಕೆಲವು ಬೇಡರ ಪಾಲಾದುವು. ಹಲವು ನಾಯಕಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಸತ್ತವು. ಹಲಕೆಲವು ಜರಿದುಬೀಳುವ ಗಂಡಶೈಲಗಳಿಗೂ ಮುರಿದು ಬೀಳುವ ಗಿಡ ಮರಗಳಿಗೂ, ಸಿಕ್ಕಿ ಹತವಾದವು. ಉಳಿದವುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಘಂಕಿಗೂ, ಮಹಾ ಮೃಗಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೂ, ತಾಗಿ ಅಳಿದುವು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಸುಳಿದುವು. ಮಿಕ್ಕಾದ ಸಾಧು ಸಾಧಾರಣ

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪೊದರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುದುರಿದ್ದು, ಆರ್ಭಟಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಿದವು. ಘೋರಾರವಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ ಓಡುವ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎದ್ದ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ದಿಕ್ಕುಕಾಣದೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಸೀಳುಸೀಳಾಗುತ್ತಲಿದ್ದವು.

ಅಂದಿನ ಕಾಡುಖತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವವರಾರು? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ 'ಎಲೇ ಅಂಜುಪುರುಕ! ಕಡಿ. ಎಲಾ ಬಂಜೇಮಗ! ಜಡಿ. ಎಲೋ ಕಿರಾತ ಬಡ್ಡಿ! ತಿವಿ. ಎಲೈ ಪುಲಿಕಣ್ಣ! ಸೀಳು. ಫೀ! ಸೆಳೆ, ಓಡು. ಕೊಲ್ಲು. ಇಕ್ಕೋ! ಸಿಂಹ ಸೀಳಿದ ಆನೆಯ ತಲೆಮಣಿಯು ರಕ್ತಕೂಡಿ ಮಿಣುಕುತ್ತಲಿರುವುದು! ಅಕ್ಕೋ, ಮದ್ದಾನೆಗಳು ಕದಡಿಸಿ ಹಾಳುಮಾಡಿದ ಮಡುವು. ಅದೋ, ಕಾಡುಕೋಣವು ಮೈಯುಜ್ಜಿ ತೊಗಟು ತೆಗೆದ ಮರದ ಮುಂಡ. ಇಕ್ಕೋ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಹಂದಿಯಿಂದ ಕೆದರಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಭಾಗ. ಎಲಾ, ಶಬರ, ಮಡಿಕಿವಿ, ಟೊಂಕುಬಾಲ, ಎರೆದೆ. ಕೆಂಗಣ್ಣು, ತಗ್ಗುಬೆನ್ನು, ವೊನೆಯುಗುರು, ಜೊಲ್ಲಾಲಿಗೆ, ಪಿರಿಗೊರಳು, ಹೆಬ್ಬಲ್ಲ ಎಂಬ, ವನವೃಗಗಳ ಎದೆಗುಂದಿಸುವ ನಮ್ಮ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳೆಲ್ಲಿ? ಮುಂದಟ್ಟು, ಕಾಡುಕಟ್ಟು, ಬಲೆಹರಡು' ಎಂಬ ಬೇಡರ ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲದೆ, ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಂದು ಕುತ್ತೂರಿಗಳಿಗೆ ಹುದುಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲೆಯು, ಸಕ್ಕನೆ ಹೊದೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು ದುಮುಕಿ ಹಾರಿಹೋಗುವುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಪೊಡವಿಸತಿಯು ಅನುಪದಮಾಗಿ, ಬೆಂಬಿಡದೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾರಣ್ಯವನ್ನೊಳಹೊಕ್ಕನು. ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಇಸ್ತತ್ತು ಯೋಜನ ಹಿಂಬಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಜನ ವೇಗಶಾಲಿಯಾದ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲಸದಳರಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ತಾವುಮಾಡಿ ನಿಂತರು. ಕುದುರೆಯು ಮುಂದರಿಯಿತು.

ಆಗ ಹನ್ನೊಂದುವರೆ ಘಂಟೆಯ ಸಮಯ. ಸೂರ್ಯನು ಸತ್ತಿ ಯನ್ನು ಸುಡತೊಡಗಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಜಾಯಾರಿತು. ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವು ಮುಸುರಿತು. ಕಾಳುಸಡುಗತೊಡಗಿತು. ಎದೆಯು ಹದ

ಎೂರಿ ಹಾರಿತು. ಶ್ವಾಸವು ಪ್ರಮಾಣ ಮಿಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಮಸುಕಾಯಿತು. ನೊಂದು ಬೆಂದು ತಲೆಯು ಭ್ರಮಿಸತೊಡಗಿತು. 'ಇದೇನರ್ಥ ರಾತ್ರಿಯೇ?' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೈಬೆವರಿ ಬೆವರಿ, ಹೊಂಬಟ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಯ್ದು ಮೈಗೆ ತಗಲಿಕೊಂಡು, ರಾಜನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರವು ಕಾವೇರಿ, ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಚಂದ್ರನಿಂದ ಅಮೃತಬಿಂದುಗಳಂತೆ, ಮುಖದಿಂದ ಬಿವರ್ತುಂತುರುಗಳು ಹಿಂಗುರುಳಲ್ಲಿಳಿದು, ಗಲಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೆನೆಯಿಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದವು.

ಅರಸನು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪರಿವಾರವನ್ನು ನೋಡಿದನು! ವಂಡಾಳುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಯೋಜನ ಹಿಂದಾಗಿರುವರು: ಕಾಣಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಜನರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಧೀರನಾದ ರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮತಿಗೆಟ್ಟು 'ಎಪದಿ ಧೈರ್ಯಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚ್ಛರ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸ್ಥೈರ್ಯಗೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯತ್ತಾ 'ಅರಬ್ಬ ಸ್ಯಾಂತ ಗಮನಂ' ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಮುಂದರಿದನು.

ಹುಲ್ಲೆಯು ರಾಜನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುವುದು. ಮೈಕುಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಆಗಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರುವುದು. ವೇಗಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಕಲಿತಿರಬೇಕು. ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಹೆದರಿದ ಬಿಲ್ಲೊಳಗೆ, ಕೂರ್ಗಣೆಯನ್ನು ಹೂಡಿ ಮೃಗದ ಎದೆಯನ್ನು ತಿವಿದನು! ಅರ್ಧಜಗದ ಹುಲ್ಲನ್ನುಗುಳ್ಳತ್ತಾ ಹುಲ್ಲೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು!

## ೨. ರಾಜನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ.

ರಾಜನು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲುಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದನು. ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಹುಡುಕಲೆಳಸಿ, ಕಣ್ಣೆರದು ನಾಲೂಡು ಕಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಕರಿವಾದ ಕಾಡು. ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಬಿಜ್ಜೋತಿಷ್ಮತೀ ಬಳ್ಳಿಯು ಹಗಲು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಹೊದಿನ ನದಿಗಳ ದಾರಿ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಳಲು ಕಲ್ಲುಗಳು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಹೊಯ್ಗೆಗಳೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟದ ಝರಿಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತಬಂದ ಚಿನ್ನದ ರವೆಗಳು, ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿತಟ್ಟಿ ಹಾಸಿದ ಭಂಗಾರದ ತಗಡಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಲದ್ವಾರಗಳು, ಚಂಡಾತಪದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಬಿಟ್ಟದ ಶ್ವಾಸದ ಗಾಳಿಯನ್ನೆಂಬಂತೆ, ಬಿಸಿಯಾದ ಸೆಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮರಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೃಗಚಾತಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಪರಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಛೇದಿಸಲನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಮರಗಳು, ಸಜ್ಜನರಂತೆ ಎಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಆಶೆ ಕೊನೆಮುಟ್ಟದೆ ನಿಂತಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇವುಗಳ ತೊಗಟನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಪರಿಮಳವನ್ನು ಗಾಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು. ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಗುಂಗಿಹುಳಗಳು ಕೈಕೊಂಡವು. ಎಲೆಗಳಿಂದ ಪಶುಗಳು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಸಮಿಧೆಗಳು ತಾನೇ ಹೋಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನಾಹುತಿಗಳು. ನೆಲೆನಿಂತ ಉಪಕಾರ ಹೊಂದದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ. ಕೊಂಬೆಕೊಟರಗಳೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿ ಹರಣಗಳು. ಸುಖಜೀವಿಗಳಾಗಿರುವವು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಮನೆ, ಗಿಡಗಳ ಹೊದರು, ಹುಲ್ಲುಗಳ ರಾಶಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಮುಂದೆ ಗಮಿಸಿದನು. ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ತಂಡವು ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಸರೋವರವಿದೆಂದೂಹಿಸಿ. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತಡಿ ಸಡೆದು, ತಲೋದಾದ ನೀರನ್ನು ಕಂಡನು. ಇದೇ ಬಾಣಕವಿಯಿಂದ

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಚ್ಚೋದನೆಂಬ ಅಮೋಘತರವಾದ ಸರೋವರವು.

ಎನುಗಳು ಕೆನ್ನೈದೆಲೆ ಎಲೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತುಳುಕಾಡುವುವು. ತಿಳಿನೀರು ಮರಕತದ ಹಲಿಗೆಯಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರನುರಗಳು ಒಂದರಿಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಧುಮ್ಮಿಡುವಾಗ, ಪುಷ್ಪಗಳು ಕರಿತುಂಬಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ತಗಲಿದ ಕಪ್ಪನ್ನು ತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕಿಂಬಂತೆ, ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಎಳುವುವು. ಅರಸಂಜೆಗಳು ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿರುವುವು. ಹೂ ಹಾಸಸೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಚಿತ್ರವಾದ, ಸುತ್ತಲಿರುವ ಇಂದ್ರನೀಲದ ಪಾವಟಿಗೆಗೂ ನೀರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳು ಧಡಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಅವುಗಳ ಭೇದವರಿಯಲಾಗುವುದು. ಸುತ್ತಲೂ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿಯ ಆರಾವ!

ಕಾಸಾರವು ಅತಿ ಆಳವಾದುದು. ಇದರ ದಂಡೆಯಿಂದ ಧಡಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರ ಕಣ್ಣುಹಾಯದು. ಮಾನಸ ಸರೋವರವು ದೇನುತೆಗಳ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರವಾದುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಲಿಸಿ ಮಾತೆತ್ತಿದರೂ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಿ ಸಾಗದು. ಇದರ ಕಮನೀಯತೆಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದಲೇ ತಿಳಿಯಲು ಸುಲಭ. ಇದರಿಂದಲೇ ಅರಿತವರು 'ಮಹತ್ವಮೇ ಪಾಮುಭಿದೈವವಕ್ತಿ' ಎಂದುಸುರಿರುವುದು ವಾಸ್ತವವು.

ರಾಯನು ಇಳಿದು, ಸ್ನಾನಪಾನಗಳಿಂದ ದಣುವಾರಿಸಿ, ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀರುತಟ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಅಲದಮರದ ಸೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇರಿಗೆ ಬಿಗಿದನು. ಕುದುರೆಯು ಎದೆ ಜ್ಯಾಬಿರಿದು ಕಾರುವ ಜೊಲ್ಲನ್ನು, ದಣುವಾರಿ ದಂತೆ ಕಮ್ಮಿಕಮ್ಮಿಯಾಗಿ ನಿಶ್ಶೇಷ ನಿಲ್ಲಿಸಿತು ಅರಸನು ಒಂದು ಅಂದವಾದ ಮರದಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಒದ್ದೆಯಾದ ಪೀತಾಂಬರಗಳನ್ನು ಒಣಹಾಕಿ, ವಜ್ರ ಕವಚವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ವಿಶ್ರಮಿಸುವ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಕುಳಿತನು.

ಘಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆಯಿತು! ಹಗಲೊಡೆಯನು ಅಕಾಶಮಧ್ಯ

ದಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಜೀವನವನ್ನು ಹೀರುವಂತಿದ್ದನು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ನೀರು ಕುಡಿದು, ತಂತಮ್ಮ ಬಿಡುವವನ್ನು ಸೇರಿ, ಸೆಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಮಳೆಕುಡುಕ ಹಕ್ಕಿಯ ದುರ್ದೈವಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಸಾಲದು. ಜಲಜಂತುಗಳು ತಿಳಿಗೊಳದ ತಾವರಿಗಳ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಅಲುಗದೆ ನಿಂತಿದ್ದವು! ಸ್ಥಲಚರಗಳು ನೆಳಲು, ನೀರನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದವು! ಮೃಗಗಳು ಜಾತಿವೈರವನ್ನು ತೋರಿದು, ಸಹೋದರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸುವವು. ಸಿಂಹಗಳು ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಬಸಿರಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ನಿಲ್ಲುವವು. ಕವ್ವೆಗಳು ಬಿರಿದ ನಾಗರದ ಹೆಡೆಯ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುವವು! ಅಹಿ ಮೂಷಿಕಗಳೊಂದಾಗಿ, ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಮೈಚಾಚಿ ನಿಂದಿರುವವು! ನಾಗರ ಹಾವು ಸೋಗಿಯ ಹಿಂಗರಿಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಕಟ್ಟ ಕೂತಿರುವದು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಸೂರ್ಯನಿಗಿದುರಾಗಿ ನಿಂದು ಗಾಯಿತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ, ಅಭಿನಮಂತ್ರಿಸಿದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾರ್ಷ್ಣವನ್ನು ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ವೇಳೆ ನಭೋಮಂಡಲವು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಪಥಿಕ ರಂತೆ ನೆರಳು ಮರದಡಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತ್ತು.

## ೪. ಮೋಹಿನಿ.

ರಾಜನು ಮಲಗಲಿಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಸಮವಾದ ನೆಲವನ್ನು ಅಸ್ಥೇಷಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುಹೋದನು. ಅಶೋಕೆಯ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ, ವಜ್ರದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ, ಮೃದುಮೃದು ಸುಪತ್ತಿಗೆಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಿಡಿಸಿದ್ದವು. ಭೋಗಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳು ಪ್ಲಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಲತಾಗೃಹ! ಎತ್ತಕಂಡರೂ ಹೂವಿನ ಪರಿಸುಳ! ಆಹಾ, ಆನಂದ! ಈ ಸುಖವು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಲಭವೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದನು. ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶಿರೋರತ್ನದಂತೆಸವ ಈ ಉದ್ಯಾನವು, ಯಾರ ಕೈಕೆಳಗಿರಬೇಕು? ಇದರ ಒಡೆಯನಾವನು? ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡೆಯುವ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಪುಣ್ಯವು ಯಾವ ತೆರದಿಂದ ಕೈಸೇರಿದುದು? ಹಾ! ಪುಣ್ಯಶಾಲೆಯೆ! ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ತಲದಲ್ಲಿ ಕೂರುವಷ್ಟರೊ

ಳಿಗೆ, ಕುದುರೆಯು ಹ್ರೇಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಬ್ಬಿಣ ಕಟ್ಟಿದ ಕಾಲೋರ ಸನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೊಡೆಯಿತು.

ಕುರುಚಲಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಕಾವಲುಗಾರನು ಒದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಒಡತಿಯು ಬಂದೇ ಬಂದಳೇ? ಎಂದು ದಿಗಿಲಾಗಿ ಕಣ್ಣುಜ್ಜುತ್ತಾ ತಿರಿಗಿ ನೋಡಿದನು! ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಸುಲಕ್ಷಣವಾದ ಕುದುರೆಯೊಂದು ಬಿಗಿದಿತ್ತು. ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ, ಆರೋ ಓರ್ವ ಪುರುಷ ಸ್ವಕ್ರಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಥಟ್ಟನೆ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದನು. ಮಹಾರಾಜನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಾತು ತಡವರಿಸಿತು. ನೀನಾರೆಂದು ಕೇಳಲು ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಆಯುಧವು ಕೈಚಾರಿ ಬಿತ್ತು. ಒಡತಿಯ ಆಗ್ರಹದ ಅತಿ ಭಯದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತಾ, 'ನಿನಗೆಲ್ಲಿ? ನೀನಾರು? ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?' ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಗಳಂತೆ ಹೊರತಳ್ಳಿದನು. ರಾಜನು ಇವನ ಅಂಗಭಂಗಿಯಿಂದಲೂ, ಮುಖವಿಕಾರದಿಂದಲೂ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಚರನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಗುರುತನ್ನಿರಿಸುವ 'ದಿಟಹೇಳು! ಇದಾರ ವನ?' ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಕೇಳಿದನು. ಸಾಲ್ಕು ಕಡಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾವಲಿನವನು ಹೆದರಿ, 'ಮೋ-ಮೋ-ಮೋಹಿನಿ'ಯೆಂದನು. ಬಿರುಬಿ ಸಿಲಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮೋಹಿನಿಯು ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಚದರಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದಿಳಿದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣುಹಾಳಿತ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಾಧು ಬರುವ ಆಕೆಯನ್ನು ದೂತನು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕಾಣಿಸಿ, ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದನು.

'ಮೋಹಿನಿ' ಎಂಬ ನಾಮವೇ ಮೂಲೋಕ್ತವನ್ನು ಪ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಡಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಇರಲಿ. ವ್ಯಾಸ ಮುನಿಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆಯ ನೆನಪಿರುವುದು. ನಾನಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಡಿವಾರದ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವೆನೆ? ಅ ಸೆಡಗು ಬೆಡಗುಗಳ ನನ್ನ ಎದುರೇ? ಪಾಪಭಾವಗಳಿಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಹಾಕುವವೇ?' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ರಾಜನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುವಲ್ಲಿ,



ಮೋಹಿನಿಯು ಆಳೆತ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ದೂರದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಚಮಕಿತನಾದನು!

ಮೋಹಿನಿಯು ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ, ಸುಖಶಯನಕ್ಕಾಗಿ ವನದೇವತೆಯಂತೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಯಿಡುತ್ತಾ, ಮಂಚದ ಬಳಿ ಸಾರಿದಳು. ಕೈಯಿಂದ ಬೈತಲೆ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಕುರುಳು ಕುರುಳಾದ ತಲೆಗೂದಲು, ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲು ಬಾಡಿದ ಕಣ್ಣು, ಬಳಲಿದ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳು, ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಮೈಮುಸುಕುವ ಕರಿಕೂದಲು, ವಾಯುಸೇವನೆಗಾಗಿ ಉಬ್ಬಿದ್ದ ತಳುಪು ಬಿಳುಪಾದ ಪಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟೆ, ತಿಲಕದ ಬೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಹಣೆ, ಅಂಜನ ತಿದ್ದಿದ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆ, ನೀರುತೊಟ್ಟ ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಮಂಜುಲ ಧ್ವನಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತೋರಿಸದ ಮುಖ, ಸ್ಪರ್ಣಕಾಂತಿಗೂಡಿದ ಆ ಶರೀರ; ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಚೂರ್ಣಕುಂತಲಗಳೆಂಬ ತುಂಬಿಗಳು ಮುಸುಕಿ, ಸಂಸಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗೆಯಂತಿರುವ ಸಾಸಿಕವನ್ನು ನೋಡಿ, ದೂರ ಓಡಿ, ಇಂತಹ ಮಕರಂದಭರಿತವಾದ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಮೋರೆಯನ್ನೇ ಸಾರಿ ಆವರಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೆಲೆಸಿಂದು, ಪೌರುಷಾಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಡಲು ಸಜ್ಜೆಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಲು ಮುಂಗೊಂಡವು.

ರಮಣಿಯು ಉದಾರಾಶಯನನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಇದೇನು? ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರನೇ? ಅಂಗಗಳಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುವ ಮನ್ಮಥನೇ? ರದು; ವನದೇವತೆಯ ವಲ್ಲಭನಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಆತನನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಈರ್ವರೂ ಮಾತು ಹೊರಡದೆ ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು ಸ್ತಿಮಿತವಾಯಿತು; ಮಾತಿನ ಲವಲವಿಕೆಯು ಉಕ್ಕಿತು. ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ಮುಸ್ಸಿಸುವುದು ಗೃಹಸ್ಥನ ಧರ್ಮವೆಂದೂ, ತಾನೇನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನೆಂದೆರಗಿದಳು. 'ರಾಜನು ಸುಗುಣ! ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ವಲ್ಲಭನ

ಹೆಸರೇನು? ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೆಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಅರಿವಿಲ್ಲದವನಂತೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

ಬಾಲೆಯು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ‘ಮಹಾರಾಜನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬಳಲುವರೋ? ಯಾವ ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಾಳದೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ದಾರಿಯನ್ನೆದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾಲಕಳೆವರೋ? ಎಲ್ಲಿ ಓಲಗವು ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿರುವುದೋ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ರಾಜನು ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನರಿಯಲು ‘ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಆರಾಮವೇ? ದಣುವಾರಿಸಿ ಈಗಲೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆಯಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ, ಮೋಹಿನಿಯು ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯಂತೆ ಬಾಡಿ ಬಳುಕುತ್ತಾ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ‘ಅಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು?’ ಹೋದರೆ, ತಡೆವವರಿರುವರೇ? ಎಂದು ಪಲನಿನಿಂದ ಸಾತೂಕವಾಗಿ ಉಸುರಿದಳು.

ರಾಜನು ಭಾವವನ್ನರಿತು, ಆಕೆಯ ನಿಸರ್ಗರಕ್ತಮಾದ ತುಟಿಯ ಕಾಂತಿತಟ್ಟೆ, ಕೆಂಪು ಹತ್ತಿದ ಮುಖರದ ಮುತ್ತನ್ನವಲೋಕಿಸುತ್ತಾ ‘ಇದೇನು? ಮೂಗಿಗೆ ಹವಳವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಪುದು ದೇವಲೋಕದ ಬಿರುದೇ?’ ಎಂದನು. ಚಮತ್ಕೃತಳಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಆ ಮಾಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಸಿಸಿನೋಡಿದಳು. ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟಾಕ್ಷದ ಕಪ್ಪು ಹೊಳೆಯಲು ‘ಏನು ಗುರುಗುಂಜಿಯೇ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಮಂದಸ್ಥಿತವು ಆಕೆಯದಂತಾಕುರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಮುತ್ತಿನ ಮಣಿಯು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ ಹಾಸದಿಂದಲೂ ಬಲು ಬಿಳುಪಾಯಿತು.

ರಾಜನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರ ಸೊಬಗನ್ನರಿಯಲು ಮನುಷ್ಯರಿಂದಾಗುವುದೇ? ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವರ ದರ್ಶನವು ದೊರೆಯುವುದೇ? ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ, ‘ರಮಣೀಮಣಿ! ನನ್ನ ಪರಿವಾರವು ಏನು ಬವಣೆಗೆ ಈಡಾಗಿ ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದೋ, ಎಲ್ಲಿರುವುದೋ, ಏನಾದುದೋ, ತಿಳಿಯದು. ಸೈಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ರಾಜನು ಕಾಡಿ

ನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವುದು ರಾಜಧರ್ಮವೇ? ಆ ಕಾರಣ, ಈಗಲೇ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಸ್ಥವನ್ನು ತೆರಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೇ? ಅನುಗತವಾದ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗತಿಕಾಡಿಸದೆ ತೊರೆದು ಬಂದುದು ಲೋಕಾಪವಾದವಲ್ಲವೇ? ಜಾಗೃತಿಯಾಗಿ ತೆರಳುವೆನು, ನಿನ್ನ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡೆನು, ಸುಖಿಯಾಗಿರವ್ಯಾ, ಮುಂದೆಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶನವೋ, ದೇವರ ಇಚ್ಛೆ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹೊರಡಲುಧ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ರಾಜನ ಮನಸ್ಸು ಏನೂ ಪಲ್ಲಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಷ್ಯಲ್ಪಷವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೋಧನೆಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದೇ?

ಆತನು ಒಣಹಾಕಿದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟನು. ವಜ್ರಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟನು. ಕಟಿಗೆ ರತ್ನವಿಚಿತವಾದ ದಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬರಿಗಾಣಿಸಿ ದಟ್ಟೆಯ ಎಡಬದಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿದನು. ಬಲ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಠಾರಿಯು ತೂಕಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಚರ್ಮದ ಹೆದೆಯು ಅದರ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೂಡಿಕೆಗಳೆರಡೂ ಅರ್ಧ ಬರಿದಾಗಿದ್ದವು; ಭಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಮೋಹಿನಿಗೆ, ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರನೆಂಬುವುದೇ ಆಶೆ! ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಇರಲಾರನೆಂಬುವುದೇ ಅಭಿಲಾಷೆ!! ನೋಡದೆ ಎಂದಿಗೂ ತಿರುಗನೆಂಬುದೇ ಕೋರಿಕೆ!!!

ರಾಜನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಾಪಟ್ಟರನ್ನೂ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಎಷ್ಟೋ ವಿಪತ್ತಿಗೊಳಗಾದ ಹಿಂದಿನವರನ್ನು ನೆನಪರಿಸಿದನು. ರಾಜಸೀತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಸರ್ವಥಾ ಅವಸಾದಕ್ಕೂ ಧರ್ಮ ದ್ರೋಹಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾದೇನೆಂಬುವುದೇ ಬಲವತ್ತಾದ ತಡೆ; ಎರಡನೇ ಸಾಪಭೀತಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ತಡವೆಗೇ ಎದುರು ನಿಂದು, ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದೇ ತಕ್ಕದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

## ೫. ನಿರಾಶೆ.

ರಾಜನು ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಾದರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕುಡಿ ಇಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ, ವೋಹಿನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿತು. ವೋಹಿನಿಯ ಹಗಲು ಚಂದಿರನಂತೆ ವೈವರ್ಣ್ಯಹೊಂದಿತು. ಗಂಟಲು ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಶೋಣಾಧರವು ಬಿಳುಪೇರಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು, ಚಂಚಾಲಾಕ್ಷಿಗಳು ಚಲಿಸದೆ ನಿಂದುವು. ಮೈವುಲಕಿಸಿತು. ಸ್ವರವು ಗದ್ದದವಾಯಿತು. ಬಿಳುಪಾದ ಕಣ್ಣೀರ ಬಿಂದುಗಳು, ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ದರಧರಿತ ಧಾರೆಯಾಗಿ, ಸನಾಳಕಮಲದಂತಿರುವ ಬಾಹುಲತೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಉರುಳಿ, ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಆರಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. ದನ್ನಕನ್ನಡಿಯಂತಿರುವ ಕವೋಲತಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆವರ್ಪತಂತುರುಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಝಳುಸಿಸತೊಡಗಿದ್ದವು. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಸರಿಹೋಲುವ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ಬಿಳುಪು ಆವರಿಸಿತು. ಕಂಬುಕಂಠದಿಂದ ಪುಣ್ಯೋದಕದಂತೆ, ಸ್ನೇಹಜಲವು ರೋಮಲತೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ. ತ್ರಿವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರತಿಯ ತೆರದಿಂದ ಮೂರು ಪಾಲಾಗಿ ಹರಿದು, ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಇಂಗಿಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯವು ಫಲಿಸುವುದು, ಅಸಂಭವವೆಂದೂಹಿಸಿದಳು, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರಶ್ಯುತ್ವನ್ನ ಮತಿಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು, ಕಾಳಿದಾಸನು ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದನೆಂದರೂ ಆಗ ಸಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೀಯು ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಥರ್ರನೆ ರಾಜನಿಗೆದುರು ಬಂದು 'ಕೋಪಃ ಶಾಂಗನೇ! ಬಂದ ಅಭ್ಯಾಗತರು ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗುವುದೇ? ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಾಗುವುದೇ? ಇದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಮೆಚ್ಚುವರೇ? ಉಪಚಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಡೆವುದು ಅಧಿಕಗಳ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ?' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಅಡ್ಡೆಸಿದಳು.

ರಾಜನು 'ಸುದತಿ, ನಿನ್ನ ಒಲೈಯಿಂದ ಇಂದು ನಾನೂ ಕುದುರೆಯೂ ಬದುಕಿದೆವು. ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮೈಗೊಟ್ಟು ಸೇವಿಸಿದೆವು. ಪರಿ ಪರಿ ಪುಷ್ಟಿಗಳ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿದೆವು. ಇಂಪಾದ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕುಕಿಲನ್ನಾಕರ್ಣಿಸಿದೆವು. ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಕೂಡದ, ಇಂತಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವಿಯಿಕ್ಕಿಸಿದೆವು. ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂಠಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಸಂತಸ-ಕಡಲೋಳಗೆ ಪಾರುಗಾಗದೆ ತೇಲಾಡುವುದು. ಅಂಗೀಕರಿಸದೆ ಉಳಿದ ಉಪಚಾರವಿನ್ನಾವುದು? ಓರೆಯಾಗು. ಅನುಮನ್ನಿಸು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಡಲಿಸುವೆನು' ಇಂತು ಸರಳಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಒಡಿಯನ್ನು ಮುಂತೆಗಿದನು.

ಬಾಲೆಯು ದಾರಿ ತಡೆದು' ಸ್ತ್ರಿಯರತ್ನ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಆದರಿಸತಕ್ಕವುಗಳು, ಮನ್ನಿಸುವೆನು. ಮಹಾಥಾಜರ ಪಯಣವು ನನ್ನಂತಹ ಅಬಲೆಯರ ಸಿರೋಧಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದೇ? ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು ರಿತಿರುವ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸತ್ಕಾರ ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವುದು ಅವ ನ್ಯಾಯವೋ?" ಎಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದಳು. ರಾಜನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ 'ಮಹಿಲಾಮಣಿಯೇ ದ್ರಾಣ ದಾನಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರವು ಎಂತಹದೋ ಆರಿಯೆ. ತಕ್ಕುದನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅದಕ್ಕಿಷ್ಟು ಸಂಕೋಚವೇಕೆ' ಎನಿದು' ಉಸುರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

'ತಕ್ಕುದನ್ನು' ಎಂಬ ರಾಜವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಾರೀಮಣಿಯು, ಸ್ವಲ್ಪ ಚಕಿತಳಾಗಿ - ವಾರಾಂಗನೆಯರ - ಎಂಬಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ, ಶೋಕ, ಭಯದಿಂದ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತುಕಟ್ಟಿತು. ತಲೆಯು ತಾನಾಗಿ ಬಾಗಿತು, ಉಂಗುಷ್ಟ (?) (ಹೆಬ್ಬಿಟ್ಟ) ಸಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೆರಚುತ್ತಾ ನಿಂತಳು.

ರಾಜನು-'ಶುಕವಾಣಿ, ಮುಂದರಿತೆನು. ಈ ಆಶೆಯಿಂದ ಹಿಂದಾಗು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆ. ಇದರಿಂದ ನಮಗೀರ್ವರಿಗೂ ಕೆಡುಕು ಸಂಭವಿಸದಿರದು. ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೋಸುಗ ಹುಚ್ಚು ಬಳಿದವಳು; ನಾನು ಮನುಷ್ಯನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅರಸನು.

‘ಆಗದುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಆಗಲೇ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು’ ಎಂದನ್ನು ವನ್ಯಾಯ ವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸು. ಮರುಳಾಗದಿರು, ಇಂತೆಂದು ಸ್ವಾಂತ-ವಚನಗಳಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

ರಾಜನ ನೀತಿ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾನಿನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆನೇ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋದುವು. ಮೋಹಿನಿಯು ಉತ್ತರಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ, ಒಬ್ಬ ಮುಷಿ ಕುಮಾರನು ಅದೇ ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಿತ್ತುಶಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾವಟೆಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಸಮಿಧೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಸಮಿಧೆಯು ಚದರಿತ್ತು. ದಭೇಯು-ಚದರಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ಪಶುಪ್ರಾಣಿಗಳೇನೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯಲವೇಕ್ಷಿಸಿ, ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು, ಅದೇ ಮೋಹಿನಿಯು ಓರ್ವ ಪ್ರಿಯ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಮನಸೋತು, ಅವನನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ವ್ಯಗ್ರ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ, ಕಾಲುತಟ್ಟೆ ಸಮಿತ್ತುಶಿಯು ಚದರಿ ಬಿತ್ತೆಂದು ಗೋಚರಿಸಿತು.

ಬಾಲಕನು ಮುಬ್ಬುಗಂಟುಕ್ಕೆ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ‘ಅಪ್ಪರೆಯಾಗಿ ಏಹಿಕವಾದ ತುಚ್ಛಮುಖವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮನಹಬ್ಬಿಸಿದೆಯಾ? ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ದರ್ಬೆಯ ಕಟ್ಟನ್ನು ಹುಲ್ಲಿಂದೆಣಿಸಿದೆಯಾ? ತಪಃಪ್ರಭಾಸವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕೊಪ್ಪಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ತಪೋವನದ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವೆಯಾ’ ಉನ್ಮತ್ತಳೇ! ಒಳ್ಳಿತ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶರೀರದಿಂದ ಪುರುಷರಸಹವಾಸವು ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲಿ. ಮಿಕ್ಕ ನಡೆದರೆ ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವು ಶಿಂಶುಫಲದಂತಾಗಲಿ’ ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತು ತಿರಿಗಿ ಸಮಿತ್ತುಶಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. “ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿವರು” ಎಂಬುದು ಮುನಿಗಳ ಬಿರುದಲ್ಲವೇ?

ಈಮಾತನ್ನಾಲಿಸಿದ ರಾಜನು ಗೋಡೆಯ ಚಿತ್ತಾರ ಬೊಂಬೆಯಂ ತಾದನು. ಮೋಹಿನಿಯು ಸಿಡಿಲುಬಡಿದು ಬುಡಬಿಟ್ಟ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದಂತೆ, ನೆಲದಮೇಲೆಬಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಆಶೆಯ ಪರಿಪಾಕವು, ತಿನ್ನಲಿರುವುದೆಂದು ಆಶೆಯಿಂದ, ಹಾವಾಡಿದ ಗಿಣಿಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತರಿದು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಇಲಿಯ ಪರಿಮಾಣದಂತಾಯಿತು. ಶೂರನಾದ ರಾಜನು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೋಹಿನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನೀರು ತೊಡೆಯಿಸಿ, ಕೈಪಿಡಿದತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಎದೆಗುಂದಿ, ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯಕಾಣದೆ 'ಬಾಲೇ ಮುಂದೇನು ಗತಿ? ಮನುಷ್ಯರ ಒಡನಾಟವು ಮರುಳುತನವೆಂದು ಈಗತಾನೇ ಹೇಳಿದೆ ನಲ್ಲಾ. ಕಂಡೆಯಾ! ಇನ್ನೇನುಮಾಡುವೆ? ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಅಂದಿನಿಂದ ಯೋಗಿನಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಶಾಪೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಂಜಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಖಸಾವ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತಳಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿದರೂ ಭಿಕ್ಷೆದೊರೆಯದ ಪರಿಯಾಯಿತು! ನಡು ಜವ್ವನದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಳಕೊಂಡವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ, ಹುಟ್ಟುಕುರುಡನ ಕಷ್ಟವು ಸರಿಯಾಗುವುದೇ?' ಎಂದು ಬಹುತರದಿಂದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಗೊಂಡನು.

ಮೋಹಿನಿಯು 'ರಾಜನೇ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಸಂದಮೇಲೆ ನೊಂದ ಫಲವೇ? ತಕ್ಕಯುಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಕುಸರನನ್ನು ಸಾಕಿಸಲಹಿದ, ಇವನ ಮಾತಾಮಹನೋರ್ವನಿರುವನು. ಆತನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ನನಗಾಗಿ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿ, ಮುನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ, ಆತ್ರಿಕ ಪಾಲಕನೆಂಬ ಲಿರಿದು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನುಬಿಡದು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಜನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖಿಯಾದಳು.

## ೬. ಆಶ್ರಮ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಿರಿದಾದ ಒಂದು ಕಾಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಾಗಿ ಅಚ್ಚೋದಸರಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದುಬಂದ, ಸಣ್ಣದೊಂದು ತೊರೆಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು ಎರಳೆಗಳು ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಚಿಕ್ಕನದಿಯನ್ನು, ಒಂದೇ ಧುಮುಕಾಟದಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಿ ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅದೇ ಆ ಮಹರ್ಷಿ ಕುಲಪತಿಯ ಆಶ್ರಮವಾಗಿತ್ತು.

ಶುಕಸಾರಿಕೆಯೇ ಮೇಲಾದ ಸಕ್ಕಿಗಳು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಂದು, ಕೋಟರ ದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ತೃಣಧಾನ್ಯಗಳ ತೆನೆಗಳು, ಸುತ್ತಲೂ ಮೇಲ್ಗಟ್ಟಿನಂತೆ ಜೊಲಿದಾಡುತ್ತಾ ಅನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ವರನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ಉಪಚರಿಸುವವರೆಂತೆ, ಫಲಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿದ ಮರಗಳು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಪಕ್ಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಎದುರು ಹಿಡಿದು, ಅತಿಥಿಗಳ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆಗರೆಸುವುವು. ವಿಟಪಗಳೆಂಬ ಚಾನುರಗಳಿಂದ ಜೀಸುವುವು, ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಾರಕರು ಮೃಗಸಕ್ಕಿಗಳು:— ಚಮರಿ ಮೃಗವು ಕಸಗುಡಿಸುವುದು, ಹುಲಿಯು ಕಾವಲುಗಾರ, ಸಿಂಹವು ಕಪರ್ದಾರ, ಎರಳೆಗಳು ಅನುಚರರು, ಹೋಮಧೇನುವೇ ಮಕ್ಕಳಿಗುಣ್ಣು ಸುವಳು. ಸಿಹಪಕ್ಷಿಯು ಗಾನಹಾಡುವವನು. ಸಾರಿಕೆಯು ತಕ್ಕಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವಂತೆ, ಮೃದು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು. ಸ್ವಾಗತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇ ಅರಗಿಯು, ಲೋಕದ ದೃಷ್ಟಿಭಾದೆಯು ತಟ್ಟದಹಾಗೆ ಮುಷಿ ವರ್ಯನಿಂದ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಗೌರಿದಾರದಂತೆ, ಇದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚವರ್ಣದರೇಖೆಯು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಭ್ರಮರಗಳು ಸೌಗಂಧಿಕ ಪುಷ್ಪವೆಂದು ಇದರ ಕೊಕ್ಕನ್ನು ಮುತ್ತುವುವು. ಅರಗಿಯು ತನಗಾಹಾರವಾದ ನೇರಳೆಯ ತನಿ ಹಣ್ಣುಗಳು ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ದೊರೆದುವೆಂದು ಅಲುಗದೆ ನಿಂದಿರುವುವು. ಪುಣ್ಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶುಷಿಯ



ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಉಪಚರಿಸರು? ಮುನಿಯ ದಯೆಯನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸದವರಾರು? ಬೆಟ್ಟಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದ ವಿಜಾತೀಯ ಕೋತಿಗಳೂ ಕುಲಲಲಾಮನಾದ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟವು, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಡಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವು, ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಾಣದಾಶೆಯನ್ನೇ ತೊರೆದವು, ವಿಭೀಷಣನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕುಲಕಲಂಕನಾದ ರಾವಣನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರದೆ ಅವನ ಪಕ್ಷವನ್ನೂ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಅಣ್ಣನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಚುಗಾರನಾದನು; ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಕೀಯ ಪರಕೀಯರೆಂಬ ಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅಕೃತ್ಯವೂ ದ್ವೇಷವೂ ಮೊಳೆದೋರವು. ನಿರ್ವೈರ ಸ್ಥಳ. ಕರುಗಳು ಹುಲಿಗಳ ಮರಿಗಳನ್ನು ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಯಿಂದ ಹಾಯುವುವು. ಸರ್ಪಗಳು ಕುಣಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿದ, ಸೋಗೆ ಬಾಲದ ಗರಿಗಳಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಗಳಂತೆ ಜಡೆದೋರುವುವು. ಹೆಬ್ಬುಲಿಗಳು ಆಕಳುಗಳ ಮೈವೇಲೆ, ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗುತ್ತಿರುವುವು. ಜಿಂಕೆಗಳು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗುವುವು. ನಾಗರ ಪಾವಗಳೊಡನೆ ನಲಿದಾಡುವ ಇಲಿಗಳು, ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಕೋ! ಸೋಗೆಗಳು ಸಾರಿಬಂದವೆಂದು ಸುಳ್ಳಾಡುವುವು' ಸರ್ಪಗಳು 'ಎಲೋ, ಮೂಷಿಕವೇ! ಬಂದುದು ನವಿಲುಗಳಲ್ಲವು ಸರಿನೋಡು! ಪರಿವಾರ ಬೊಡನೆ ಹಸಿದು ಬಂದ ಮಾರ್ಬಾಲ ರಾಜನು, ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಬಾಗ್ರತೆ' ಎಂದನ್ನುವುವು. ಹೀಗೆ ಚಾತಿವೈರವನ್ನು ತೊರೆದು ಅಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸವನುಡಿಗಳು ಸೋಲಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾನಂದವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಲಿದ್ದುವು.

ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಪಿನಗಳು ಆಸನವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ವ್ಯಾಘ್ರಾಪಿನಗಳು ಹರಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ನಯವಾದ ತಿಲಾತಲಗಳು ನೀಲಗಳಂತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿ, ಸುಖಾರೋಹಣೆಗೆ ತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಸಮತಟ್ಟು ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟಹುಲ್ಲುಗಳು, ಒಣಗಿ ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಪಾಸುಗೆಯಂತೆ ಮೆತ್ತಗಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುವು.

ವೀರಪುರುಷನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಎರಳಿಗಳು ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಸಾಯಂತನ ಹೋಮಪಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಬಿಳಿ ಗುತ್ತಾ ಆ ನದಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅದೇ ಋಷಿಕುಮಾರನು-ರಾಜನೇ! ನಮ್ಮ ಅಜಿರ ಪ್ರಸೂತಿಯಾದ ಹುಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಅಪರಾಧ ನನ್ನು ಇಳೆಯಾಳ್ತನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಕ್ಷಮಿಸಿರುವೆನು. ಮುಂದೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸದಿರು. ಅತ್ಯಾಚಾರವು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಗಲಾರದು, ಆಲೋಚಿಸು, ಜಾಗ್ರತೆ! - ಎಂದು ಗದರಿಸಿದನು. ಅರಸನೂ ವೋಷಿ ನಿಯೂ ನಸುನಗುತ್ತಾ, ಬಾಲನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ಋಷಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಆತುರಪಟ್ಟ, ಕಾಲಿವೆಯನ್ನುದಾಟಿ, ಈರ್ವರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸಾರಿದರು.

ಕುಲಪತಿಯು ದರ್ಭಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು, ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಬೀರ್ಣವಾದ ನಾರುಬಟ್ಟೆ ಸವೆದು ಸಣ್ಣದಾದ ಜಪಮಾಲೆ, ಸೊರೆಬುರುಡೆಯ ಕಮಂಡಲು, ಮೇಲುಮೇಲಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕಟ್ಟಿದ್ದ ಜಡೆಸಾಲು, ಭಸ್ಮವೂಸಿದ ಸರ್ವಾಂಗ ದೇಹದ ಸಂದುಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ತುಳಸೀಗುಚ್ಛ; ಎವೆನಿಲ್ಲದ ಕಣ್ಣು, ಉದ್ದುದ್ದವಾದ ಉಗುರು, ನರೆಸೆರೆತಿರೆಗಳಿಂದ ವಯಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗದು. ತಿಶಿರ ಶುಭ್ರವಾದ ಮೈಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಜೋಲ್ಪಿದ್ದಿರುವುದು. ಈತಗೆ ಸ್ನಾನ ಪಾನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದುಹೋದವೋ ತಿಳಿಯದು. ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿಯ ವಿರಹವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಮಹಾ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಕೋಡುಗಳಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ಈ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗದು. ಆತನ ತಲೆಜಡೆಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದ ಸಕ್ಕಿಗಳಿಲ್ಲವೂ ಆತನ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಸುಕಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಆಶ್ರಮ ಪ್ರವೇಶಮಾತ್ರದಿಂದ ದುರ್ವೃತ್ತನ ಮನೋರೂಪವೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವೇಕೆ? ಅಲ್ಲಿರುವ ಜಂತುಗಳ ಚರ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಅರಿತ ಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೇ?

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ತರಗತಿಯ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಬರು. ಉತ್ತಮ ತರದ ಶಿಷ್ಯರು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸಹ ಭಕ್ಷಿಸುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವರ ವಯಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕದಲ್ಲದೆ, ಇತರ ಯಾವತ್ತು ವಿಧದಿಂದ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಸರಿಹೋಲುತ್ತಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳು, ಕರ್ಮಬಾಹ್ಯರು, ಜ್ಞಾನಮೂರ್ಖರು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ತಿರುಗುವ ಮುಚ್ಚರಂತೆ, ಬಟ್ಟೆಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇವರನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವರು. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ನೋಡುವ, ಈ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲೇಗೆ?

ಪ್ರಥಮ ಕಕ್ಷೆಯವರು ಕುಲಪತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜ್ಞಾನೋದಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಮುಖದಿಂದ, ವೇದವಾಕ್ಯದಂತುದುರುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಕುಶಾಸ್ತ್ರರಣದ ಮೇಲೆ ಯೋಗಾಸನದಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸರಂತೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಋಷಿಯು - ಕರ್ಮವೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ. ಇದರಿಂದಲೇ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಶೌಚಾಚಾರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯಾಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಡದೆ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮಾರದೆ “ಗಂಡನೇ ತನ್ನ ಗತಿ” ಯೆಂದು ಅವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂಬುದು. ‘ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮಕಾಂತೀಯ ಮುಕ್ತಸಂಗಸ್ಸಮಾಚರ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಗವಂತನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತೋರಿಸಿ, ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಶಿಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಿಸುವನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಾಲಕರು ಕೇವಲಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟಿರುವರು. “ಗುರೂಪದೇಶೋ ಬೃವಾನ್” ಎಂಬಂತೆ ಆ ಗುರುಪಿಸಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿಯಮದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಕುಂದು ಕೊರತೆ ಬಾರದಂತೆ ಅತಿ ಚಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ನಡೆವರು ಗುರುಹಿರಿಯರೇ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆ

ಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದಿರುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೇರ್ಬೇರೆಂದು ದೃಢ ನಂಬಿರುವರು. ಆಹಾ ಜಾಲಕರಿರಾ! ಈಗಲೇ ನಿಮಗಿಂತಹ ದೃಢವಾದ ಶೃದ್ಧಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಬೇಗ ಅಜ್ಞಾನವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವ ಬಗೆಹೇಗೆ? ಸಮಸ್ತಭಾರವನ್ನು ಗುರುಚರಣಗಳ ಮೇಲೊಸ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆದು ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆಡೆಕೊಡದಿರೆ ಭವಭೀತಿಯು ಭಸ್ಮ ಶೀಷವಾಗುವುದು. ಒಂದು ಸಂದೇಹವು ಒಂಭತ್ತು ಸಂಶಯಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಇದರ ಸಮೂಲವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಮುಖವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಯುಧ. ಸಂದೇಹವು ತೊಡಕಾಗದೆ ಇರದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ 'ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ' ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಮಾಣ.

ಮಧ್ಯಮಕಕ್ಷೆಯವರು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಬಲತ್ಕಾರದಿಂದ ಅರ್ಥವೆತ್ತಿದ ಎವೆಯು ಇನ್ನೂ ಜಾರಿಬೀಳದಿರಲು, ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ನಿರೂಪಿಸುವ ದಾರಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ - ತಿಷ್ಠರೇ, ನಿಮ್ಮ ಶರೀರವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ನೀವು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಡಿರಿ. ಕರ್ಮವು ಕರ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಚಿರಸಾಧ್ಯವಾದಕೆಲಸ. ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವು ಸುಲಭವು. ಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇದು ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ. ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿರುವ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು, ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಿಡಿಸಿದ ಫಲವು ನಮಗೊದಗಿದಂತೆಯೇ ಹಿಂಸಾದೋಷವೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆಯೇ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳೂ ಕರ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳೇ ಆದಮೇಲೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಭವಿಸಲು ಎಷ್ಟೋಸಮಯ. ಇಂತಹ ಕರ್ಮಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. 'ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಸ್ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಮಕುತೇರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯ ಮಾತಿನ ಆಶಯವೂ, ಒಳ್ಳೇಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಿಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಜ್ಞಾನವು ಹಿಂಸೆಯಿಂದಿರುತ್ತದೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡದು ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು.

ಮುಷಿಯು - ‘ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಕೃಷ್ಣ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವೃತಗಳಿಂದ ಕಾಯವನ್ನು ಕ್ಲೇಶಪಡಿಸಿದರೇನು ಫಲವೆಂದು’ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯಗಳನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವನು. ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಹಾವು ಹತವಾಗುವುದೇ? ಸರ್ವದಾ ತಿರ್ಥಜಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುವ ಜಲಜಂತುಗಳಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಸಂಭವಿಸುವುದೇ?’ ಎಂದು ಸಾರುವನು. ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಗೆ ಬೂದಿ, ಮಣ್ಣು ತೊಡೆಯಿಸಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ’ ಎಂದೆನ್ನುವನು. ಪರ ಮತವನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಕೂಡದೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಮಾಡುವನು. ಕಲ್ಲೊತ್ತುವುದೆಂದು, ಹಿಡಿದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದರೆ, ಮುಳ್ಳು, ಚುಚ್ಚಿ ಮುಂದಿನ ಮಜಲುಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರದಂತಾಗುವುದೆಂದು ಗಟ್ಟಿಹೇಳುವನು.

ಇನ್ನು, ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು, ಸರೋವರದ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಆಕಳಿಸಿ, ತೂಕಳಿಸಿ, ದಿನಕ್ಕೆ ರಡು ತಾಸು ಕಳೆದೂ, ಕೈಯುದ್ದ ಓಲೆ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ತಲೆ ತೂಗುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂತಿದ್ದೂ ‘ನಾನೂ ಪರಮ ಯೋಗೀಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ’ ಎಂಬ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ, ಈ ಸುರಪಾನಾದಿ ಪಂಚಪಾತಕಗಳಿಗೂ ಹೆದರದೆ ಇರುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯರು ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದರೂ, “ತೇಜೀಯಸಾಂ ನ ದೋಷಾಯ” ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಇವರ ಜ್ಞಾನತೇಜಸ್ಸು ಎಂತಹ ಪ್ರಚಂಡವೋ, ಅವರಿಗೇನೇ ಗೊತ್ತು!

ಈ ತಿಷ್ಠರು, ಗುರುವು ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಈ ವರೆಗೆ ತಾವು ಕಾಲಾತಿಪಾತವಿಲ್ಲದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿಬಂದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಈಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸರು. ಇವರಿಗಿದ್ದ ಕರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಡಲುತ್ತಾ ಬಂದದೆ. ಮುಂದಡಿಯನ್ನೊತ್ತಿಡಲು, ಕಾಲಡಿಯನ್ನು ಸರಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹಿಂದಡಿಯನ್ನಲುಕಿಸ ತೊಡಗಿರುವರು.

‘ಮಹರ್ಷಿಯೇ - ಈ ದಿನ ಪಾಠಕರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ನಾವೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರರಾದೆವು. ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳ ರಹಸ್ಯವೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಬಲಿದು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ತಿಷ್ಠರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊ. ಅದರದಿಂದ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವ ನಮ್ಮ ಜಿನ್ನಹವನ್ನೂ ಆಲಿಸು. ಷಡ್ವೈರಿಗಳೆಂಬ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ, ಕುರುಡರಾದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನಾಂಜನವನ್ನು ತೊಡೆಯಿಸು. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳು ಕರಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಶುದ್ಧವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯುಬೆಳಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಲ್ಲದೆ ಧನಕನಕ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಮಮತೆಯ ಬಲಮೆಯು ನಾಶವಾಗಲು ಉಪಾಯವಾವದು?

## ೭. ಮಹಾರಾಜನ ಬಿನ್ನಹ.

ಮಹಾರಾಜನೂ ಮೋಹಿನಿಯೂ, ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ನಮಿಸಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಪೊಡವಿಪತಿಯು ವೃದ್ಧ ತಾಪಸನ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು, ತನಗಾಗಿ ನಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಈ ವನಿತೆಯನ್ನು ವಿವೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ತಾಪಸನು ಕನಿಕರದೋರಿ - ಕಾಮಿನಿಯೇ, ಬಾಲಭಾಷಿತವು ಪುನಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದಿರು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿರದಿದ್ದ ಪುರುಷ ಸಂಸರ್ಗವು ದೊರೆಯಲಾಗದು. ನಿನ್ನ ಸಖಿಯರಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ ಸುಖವನ್ನಾಹೊಂದು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸುಖವು ದೊರೆಯಲಿ. ಆಶ್ರಮ ಭೂಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಿರಬೇಡ. ಪ್ರಮಾದವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿವಿದ್ವವು. ನಡೆ. - ಎಂದೀರ್ವರಿಗೂ ಹರಸಿ ಕಳುಹಿದನು. ಪುನಃ ರಾಜ ಮೋಹಿನಿಯರು ಈ ತಮ್ಮಹೂದೋಟಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರು.

ಮುಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡಲಾರಳೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ಅರಸನು ‘ದೈವಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿವತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗೆ ಎಷ್ಟುಕೆಲಸಗಳು, ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳು ನಡೆದು ಹೋದುವು. ಆಹಾ!

ಕ್ಷಣಿಕಗಳಾದ ಸುಖಕಷ್ಟಗಳೇ!’ ‘ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಅದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಸಾಹಸಿಕರಾದ ಅಂಗನೆಯರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತೊಡಗಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆಗಡ್ಡೆ ಮಾಡಲು ಬೊಮ್ಮನೂ ಭಯಪಡುವನೆಂಬ ಭರ್ತ್ಯ ಪರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅವನು ಮರೆತಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಬುದ್ಧಿಯು ಮುಂದೇನೆಂದರೂ ಕುಟಿಲ ವಾಗುವುದು ಸಂದೇಹವೆಂದು, ಸೀಮಂತಿನಿಯು ರಾಜನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಳು. ಪೊಡವಿಯೊಡೆಯನು ಅಗಲೇ ಮೋಹಗೊಂಡು ಮಲಗಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

ಮೋಹಿನಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವರ್ಗವೇರಿ, ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದ್ದ ಉಪಾಧಿಯನ್ನೊಳಹೊಕ್ಕು, ಅಶುಭ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

ದಮನನೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ರಾಜಪರಿವಾರವೂ ಏನಾದುವೆಂಬದೂ ವಾಚಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಔತ್ತುಕ್ಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದಿರದು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಯೋಜನ ಹಿಂದಾದ ಪರಿವಾರದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯೋಣ!

---

## ೮. ಅಮಾತ್ಯನ ಯೋಚನೆ.

ಸೇನಾನಿಯು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡಿ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಸಂದುಹೋಗಿದ್ದವು. ಆತನು ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನರಸುತ್ತಾ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಲೆದಾಡುವನು. ಈ ದಿನ ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಬೇಸತ್ತು ಒಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು 'ರಾಜನು ಯಾವಮಾರ್ಗಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಿಹೋದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನು ಇನ್ನೂ ಗೋಚರಿಸನು. ಇನ್ನೇನು ಗೈಯಲಿ; ಈವರೆಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿ ರಾಷ್ಟ್ರತಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಲೇ? ನನ್ನ ಅಗಮನವನ್ನು ಅರಿತೊಡನೆಯೇ ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು "ರಾಜನೆಲ್ಲಿರುವನು? ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳುವರು, ಅವರಿಗೆ ನುತರ ಕೊಡಲಿ! ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಆದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಿನೋಡುವೆನು. ಈವರ ಭೇಟಿಯೂ ಲಭಿಸದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು ಇನ್ನು ಈ ದಿನ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲಗುರುತು ಕೂಡಾ ಕಾಣಿಸದು. ಕತ್ತಲೆಯಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ ಕಾಣಿಸದು ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ—

ಸೂರ್ಯನು ಪರಜೀವನವನ್ನು ಹೀರಿದುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನನು ಭವಿಸುವಂತೆ ಕಾಂತಿಗುಂದಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತನಾಗಿ, ಉಪ್ಪುಕಡಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಪರರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಸ್ಮವೆತ್ತಿದ ಬಿಟ್ಟ ಮರಗಳ ತುದಿಯನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಿಸಿದರೂ, ಆ ಮರಗಳು ಆಶ್ರಯಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಮುಳುಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಟ್ಟವು. ಪರದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕರಿಸುವವರಾರು ದೊರೆಯುವರು? ಅಥವಾ ಕೆಳದಿಯರ ಶರೀರವನ್ನೊಣಗಿಸಿ, ಮಾನಾಪಹಾರಮಾಡಿದ ಕ್ರೂರ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಪನ್ನರಾದ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರು ತಮ್ಮ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ



ಹಿಡಿದಡಗಿಸುವುದೇನು ತಪ್ಪಿನಲಾಗುವುದೇ? ಪಕ್ಷಿಮೂಕಾಶವು ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸಿನವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಣ್ಣಮಿಶ್ರವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಡಣ ಬಾಂದಳವು ಕಾರ್ಮುಗಿಲಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ನೀಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಮರಿಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾದ ತುಪ್ಪಲೋಳಿಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುದುರಿಸುವವು. ಗೂಬೆಯು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಾ ರೆಕ್ಕೆಬಡಿಯುವದು. ಕೊಳಗಳ ಜೊಡ್ಡದಾದ ಕೆಂದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಸಿಲುಕಿದ ಆರಡಿಗಳು ಬವಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೊರೆ ಇಡುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಝೀಂಕರಿಸುವವು. ಗರತಿಮುತ್ತೈದೆಯರು ಗಂಡನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಾದರಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ಪತಿಯ ಪಾದವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಒತ್ತುತ್ತಾ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿಸುವರು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಬಾಲವೃದ್ಧರೂ ಈಗ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿದ್ದರು. ಸ್ವೈರಿಣಿಯರು ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಪತಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಪತ್ತಲೋಸುಗ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಸೆರಗಿಂದ ಗಾಳಿಪೀಸುತ್ತಾ ಬಲಗೈಯೊಳು ತಾಂಬೂಲ ನೀಟೆಕೆಯನ್ನು ಮಡಿದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಕಳ್ಳ ಜನರು ಹರುಷದಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಕರ್ಣಕತ್ತರಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಊರಿಗೆ ಮೋರಿಯಾಗಿ ನಡೆವರು. ಎಟಪುರುಷರು ಗೆಳತಿಯರ ಮೇಲಿನದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಜನರ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗವ್ವಿಲಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಸೇನಾನಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವವು. ಈ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲಗಳು ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತಾ ದಂಡೊಡೆಯನ ಅಡಿಯೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪೀಳುವುವು. ಇದರ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಶಬ್ದ: ಹರಿದಾಡುವ ಮರದಲೆಗಳ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮನುರ, ಕಾಡು ಪೃಗಗಳ ಕುಣಿದಾಟ, ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಚಿತ್ತಾರದಬ್ಬರ, ಅತವಿಧೂತಗಳ ಆರ್ಭಟ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಡಿಚ್ಚೆಯು ಹಬ್ಬಿ ಬಿದ್ದಿರ ಹಿಂಡಿನನ್ನು ಸುಡುವ ಠಳಠಳಾತ್ಕಾರ; ಕಗ್ಗಲ್ಲಗಳಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಹಿಂಸಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಪ್ಪಳ; ರೆಕ್ಕೆಬತ್ತಿದ ರಣಹದ್ದುಗಳು ಗರಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಮುಚ್ಚುವ ಸದ್ದು, ಇದರೆಡೆ ಝಾಂ ಹಕ್ಕಿಯು ಪ್ರಹರ ಕೊಮ್ಮೆ ಮೂರು ಸಾಲ್ಕು ಕೂಗುವದು, ಕೊಳಗಳೊತ್ತಾವರೆಗಳು

ಮುನಿವರ್ಯರಂತೆ ತನುಗೆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ಹಗಲೊಡೆಯನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವಂತಿದ್ದು ಕುತ್ತಿಗೆವರೆಗೆ ನೀರೊಳು ಮುಳುಗಿಸಿಂದಿರುವುವು. ತಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ತುಂಬಿಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಒಂಕಾರದಂತೆ ಕೇಳುವುದು. ಮಂತ್ರದ ಅವಧಾರಣೆಯಿಂದ ತಲೆಯು ತೂಕಾಡುವಂತಿತ್ತು. ನಾಳದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮುಳ್ಳುಗಳು ರೋಮಾಂಚದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವುವು. ಪರಮ ಹಂಸ ಸಮೂಹದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುತ್ತಿರಲ್ಪಡುವುವು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹರ್ಷವಾದೊಡನೆ ಇವುಗಳ ಮುಖವೂ ಅರಳುವುದು.

ಸೇನಾನಿಯು ಮನಕುಗ್ಗಿ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದರೂ ಕಾಣದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲುಕದೆ ಅರಳಿರುಳು ಕಳೆದನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ಎಂದು ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವನು. ಮೀಗೆ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಾ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಲು, ಮೂಡಗ ದೇವಿಯು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಕತ್ತಲೆಯು ಬಂದಂತೆಯೇ ಸಂದುಮೂಲೆ ಸೇರಿ ಅಡಗಿತು ಪ್ರಕಾಶವೇರಿತು. ಕಂಡು ಕಂಡಂತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆಷ್ಟು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವೆನ್ನುತ್ತಾ ಸೇನಾನಿಯು ಎದ್ದುನಿಂತನು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಂಡೆಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿದ್ದು ಇವನಂತೆಯೇ ಸಂಕಲ್ಪಶತಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿಕಳೆದ ಅನಾತ್ಯವರ್ಯನು. 'ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ ಮುಂದೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಾ' ಎಂದು ತಲೆಬಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಚಮೂಪತಿಯು ಹರ್ಷೋತ್ಪಲ್ಲವದನನಾಗಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಿಡಿ ಮಡಿಕಾಲಿನಿಂದ ನಿಂತು ಪ್ರಧಾನಿಯ ಅಡಿದಾಪರೆಗಳಿಗೆರಗಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮೊಳು ಸಂಭಾಷಣೆ ತೀರಿಸಿ ಧನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಮುಂದಾದರು.

## ೯. ಪ್ರೇಮಾಂಕುರ.

ಮಹಾರಾಜನು ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಬಹು ಸಮಯವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ದಣಿದನೋ? ಆತನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ! ಮೋಹಿನಿಯು ಏನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಳೋ ನೋಡುವ! ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ನೋಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ.

ಉರ್ವಶಿಯು ಎಚ್ಚತ್ತು ಭಯದಿಂದ ಕಣ್ಣೆರೆಯಲು, ದೇವಿಯಂತೆ ಮೋಹಿನಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಉರ್ವಶಿ—‘ಸಖ! ನಾನು ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಕಂಡು ಭೀತಿ ಹೊಂದಿರುವೆನು. ಹಗಲು ಕಾಣಿಸಿದ ಸ್ವಪ್ನವು ಫಲಿಸುವುದೇ? ಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳು ತೀವ್ರವಾಗಿನಡೆ.

ಮೋಹಿನಿ—‘ಪ್ರಿಯೆ! ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟಸಂಭವಿಸದೆ ಇರುವುದು ಹೇಗೋ ಹೇಳೆನು. ಮುಂದಿನಕೆಡುಕನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲಾರವಲ್ಲವೇ?

ಉರ್ವಶಿ— (ಬಿಸುಸುಯ್ದು)ಮದಿರಾಕ್ಷಿ! ನಮಗೊದಗುವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಸಮಪಾಲಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸು.

ಮೋಹಿನಿ—‘ಗೆಳತಿ! ಚಪಲೆ! ಇದೇನು ಚಿಂತಿಸುವೆ? ನಮ್ಮಂತಹ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿದೊಂದೆದುರೇ? ದೇವರ್ಕಳ ಒಲೈಯಿಂದ ಇಷ್ಟಬಂದೆಡೆ ತೆರಳಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ನಮಗೆ ಪಕ್ಕಗಳಿರುವುವು. ನೀನೀಗಲೇ ಹೊರಟು ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತ್ರಗಳನ್ನೂ ನೋಡು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಪಾಪದಿಂದ ಪಾರಗಾಣಿಸುವುದು ಅನಿಷ್ಟವೆತ್ತಣದು? ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟು ‘ಸಖ, ತ್ವರೆಯಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಉಪ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರವಾದ ಮುಖವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತರುವವಳಾಗು. ಘೃತಾಚೆಯು ಕಸೂತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ

ನಿಸ್ತೆಯೇ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಳಷ್ಟೆ! ಮರೆಯದಿರು. ನೀನು ಬರುವ  
ವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದಿರುವೆನೆಂದು' ಹೇಳಿ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿದಳು.

ಉರ್ವಶಿಯು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂದರ್ಶನೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ವೋಹಿನಿಯ  
ಉಪನವನ್ನು ಸಾರಲು, ಮಲಗಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ  
ಗುರುತಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪರಿಕಿಸಿದಳು. ರಾಜನ  
ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನೂ ಸವಿೂಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಪ್ರೇಷಕೃಗಳನ್ನು ತಿರಿತಿರಿಗಿ  
ನೋಡುವಳು. ಪರಿಚಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು? ಸಾಮಾನ್ಯ  
ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೇ? ಇಂತಹ ತೇಜಃಪುಂಜವು ಹಾಗಿರದು. ಕಂಡ  
ವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆವನು. ಕೃಷ್ಣನೇ? ಅಲ್ಲ; ಬಿಳಿದಾದ ರೂಪರಾ  
ಶಿಯು ಮೆರೆಯುವುದು! ಮಣಿದೀಪದಂತೆ ಉಜ್ಜಲಿಸುವನು; ದಿನಮ  
ನೆಯೇ? ಸಲ್ಲದು, ಬಲು ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯು ಆನಂದವನ್ನು ಬೀರು  
ವನು? ಚಂದ್ರನೇ! ಇರದು, ನಿಷ್ಕಳಂಕನು! ದೇವೇಂದ್ರನೇ?  
ಹೇಗೆದು, ಕಣ್ಣೆರಡಲ್ಲವೇ; ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ 'ರಾರಾಜಿಸುವನು;  
ಆದಿನಾರಾಯಣನೇ? ಅದೂ ಕೂಡದು, ತೋಳೆರಡಲ್ಲವೇ; ಸಾಲ್ಕು  
ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ? ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರನು! ಮನ್ಮಥನೇ? ಆತಗೆ ಈ ಮನ  
ಮೋಹನದ ಶರೀರವೆತ್ತೂದು, ಕಬ್ಬಿನ ಧನುಸ್ಸಲ್ಲಿ? ವೇಷ ಧರಿಸಿದ  
ಕುಬೇರನೇ? ಹೇಳಲರಿಯದು. ಸಕಲ ಸಂಸನ್ಮನಾದ ಪ್ರೊಡವಿಯಾಳ್ತನೇ?  
ಅರಿಯಲೇಗೆ? ಕಪೋಲತಲಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರುಶ್ರು  
ರೇಖೆ. ಉದ್ಯವಾದ ಭ್ರೂಯುಗ್ಮ, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣು, ಉರುಟಾದ  
ಮುಖಮಂಡಲ. ಎರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಅವರಿಸಿರುವುದು.  
ಕರಿದಾದ ಆ ಚೂರ್ಣಕುಂತಲಗಳ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲ  
ಗಳು ಕತ್ತಲೆಯ ಮಣಿದೀಪದಂತೆ ದೇದಿಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿರು  
ವುವು. ಚಂದ್ರನ ಇಕ್ಕಡೆಯೊಳಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಂದರೂ ಎನ್ನಬಹುದು.  
ಈ ಕರ್ಣರತ್ನಗಳ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಸವಿೂಕ್ಷಿಸಿದ ದೀಪಗಳು ಸಹಾ 'ವಹ  
ವಹ' ಎಂದು ಈಗಲೂ ತಲೆದೂಗುತ್ತಲಿರುವುವು. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಕ್ಷುರ  
ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನುಸ್ತಕದ ಮೇಲುಭಾಗವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣ  
ಸುವುದು.

ಅಹಾ! ಮೃದುಲಾಂಗನೇ! ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರು ಈ ಮಹಾಪುರುಷನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲು, ಯಾವ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಸೊಲ್ಲೆತ್ತುವರೋ? ಯಾವ ಸಾಮಂತ ಅರಸರುಗಳ ಕಿರೀಟಮಣಿಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊರಡುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ, ಈ ಮಹಾತ್ಮನ ಚರಣನಖಾಂತುಗಳು ಸಮ್ಮಿಶ್ರಗಳಾಗಿ ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಉಗುಳ್ಳುವೋ, ಯಾವ ಅಂತಃಪುರವು ಈಗ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹರಿವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವುದೋ, ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಸೇನಾನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಜಿನ್ನಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಲು ದೊರೆಯ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಕಾದಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಈ ಕೋಮಲಾಂಗನ ವಿವರವನ್ನರಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಒಹೋ! ಅರಿತೆನು. ಮಹಾರಾಜರ ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದ ಉಂಗುರವು ಸಿಯತವಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಸುಗಮ ಎಂದು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದೊಡಿದಳು. ಕಟ್ಟಿದ ವಜ್ರದ ತುಂಡಿನಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗರ ಲಿಪಿಯಿಂದ 'ಮೃಗಾಂಕ ಕುಲತೀತಕ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಪುರೂರವ ಮಹಾರಾಜ' ಎಂದು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಉರ್ವಶಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಈ ಮಹಾರಾಜನು ಶೌರ್ಯೋದಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತಿರುವನು. ಈತನ ಸಂದರ್ಶನವು ಪುಣ್ಯೋದಯದಿಂದ ಲಭಿಸಿತು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಬಲದಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಫಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮೋಹಿಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಈತನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಾಪವಾಡಿ ಸುಖಸೂಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಡಿಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನಿಡುವೆನೆಂದು, ಕಾಲ್ಪಡವಿನ ಕಿರಿಗೆಜ್ಜೆಯು ತಿಂಬಿತವನ್ನು ಬಿಡುಸಂತೆ ಅಲುಕಿಸುತ್ತಾ ಸವಿಸಿಸಿದಳು.

ರಾಜನು ಎಚ್ಚತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಅಸಹನೆದು ಸಿದ್ಧಿಸಿರಬೇಕೆಂದು, ಜೀವಣಿಗೆಗೆ ಪನ್ನೀರುತಳೆದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸಿದಳು. ಪನ್ನೀರ ಬಿಂದುಗಳು ರಾಜನ ಮೈಗೆ ತಗಲಿದುವು. ಬೋಧ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೊತ್ತಿ, ಎಚ್ಚರಿಸುವೆನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಎಲಾ ಉರ್ವಶಿ!' ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ಭಯವಿವ್ವಲ

ಕಾಗಿ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಳು. ಪುನಃ ಮೇಘಗಂಭೀರವಾದ ಅದೇ ಧ್ವನಿಯಿಂದ 'ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆಪ್ಪಣೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಇವನು ದೇವರಾಜನ ಸಭೆಯಿಂದ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲು ಅಂದು ಹೊರಟಿದ್ದ ದೂತನು! 'ಅಲಂಕಾರಪೂರ್ತಕಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಬರುವೆ'ನೆಂಬ ಉರ್ವಶಿಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ರಾಜನು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿಲ್ಲ, ಕಾಲೋತ್ತಿದಳು. ಕಣ್ಣಿರೆಯನು. ಮಾತನಾಡಿಸಿದಳು. ಮರುಮಾತಿಲ್ಲ; ಕಾತರಳಾದಳು. ವಿದ್ರೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ವೀರನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದೂಹಿಸಿದಳು. ತಪೋವನವು ಸವಿೂಪವಿರುವುದು. ಮುನಿಗಳು ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿವಂತರು. ಪುಷ್ಕಿಲೋದಕ್ತ ಪಾತ್ರನಾಗಿರಬಹುದೇ! ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರವನ್ನು ಧೂತಗಳು ಆವರಿಸಿರಬಹುದೇ! ಬಯಮೋಹಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೇ! ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಎಡೆದೊರೆಯದು. ಮೈಜಿಹ್ವಗೆ ಇರುವುದು; ಉಸುರು ಕ್ರಮದಂತಾಡುವುದು; ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲವು. ಇರಲಿ! 'ಗುರುಗಳಾದ ದೂರ್ವಾಸರು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ಮಲಗಿರುವ ಮಂಚದೊಡನೆ ರಾಜನನ್ನು ನಂದನವನ ಕೊಯ್ಲು, ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಶ್ರಮಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಟ್ಟಿದಳು. ಮಹರ್ಷಿದೂರ್ವಾಸರನ್ನು ನೆನವರಿಸಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಹಾರಿದಳು. ಪರ್ಯಂಕವು ಬಿಂಬಿಡದೆ ನಡೆಯಿತು.

ನಂದನವನದ ಹರಿಚಂದನದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಪವನ್ನು ಇರಗೊಡಿಸಿದಳು. ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಮಣಿಮಯವಾದ ಒರಗುಜಗುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರಲು ರಾಜನ ಕಾಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜಿಂತಿಸಿದಳು. 'ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯು ನೆರೆಯಲು ಸಮಯವಾಯಿತು. ತ್ರಿಜಗದೊಡೆಯನು ಒಡ್ಡೋಲಗಳಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಬಿಜಯಂಗೈದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಾದ ವೋಹಿನ್ಯಾದಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಬಾರದಂತೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆ

ಯದಿರರು. ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು ದಂಡನೆ ಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೂ ಎತಕ್ಕೆ ಕೂಡದು? ರಾಜಶಾಸನವನ್ನು ಮೊರಲಾ ಗುವುದೇ? ಹಾಗೆಂದು ಸುಕೃತವಶದಿಂದ ದೊರೆತ ರಾಜನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಹೋಗುವುದು ತರವೇ? ಹಾ! ತ್ರಿಶಂಕು ಮಹಾರಾಜನೇ ನೀನು ಎಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆಯೋ! ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ಆ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗ ಚಂದದಿಂದ ಅನುಭವ ಸಿದೆನು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಈ ಶೃಂಗಾರ ಪುರುಷನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತೊರೆದುಹೋದರೆ ದೇವತೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಅನರ್ಥಕ್ಕೀಡಾಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗುವುದು'. ಎಂದೂಹಿಸಿ ಮಂತ್ರವೂತವಾದ ಜಲವನ್ನು ರಾಜನ ಮೇಲೆ ತಳೆದು ಅದೂ ರವಾದ ಬಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕಣ್ಕರೆಯಾದಳು.

## ೧೦. ವಿಸ್ಮಯ.

ಮಹಾರಾಜನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಚತುರ್ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಪೋಷಿನಿಯು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಲಿತಾಗೃಹಗಳು ಕಾಣಿಸವು! ತಪ್ಪೋ ವನವು ಎಲ್ಲಿಯೋ! ಆ ತಿಳಿಗೊಳದ ಸಮಾಚಾರವೇ ದೂರ. ಕುದುರೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸದು; ಪಾದರಕ್ಷೆಯು ತೋರದು. ಗುರ್ತಿಸಿದರೆ ತಾನು ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ಆರಾಮವೇ ಇದಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಬಂತು. ಈಗ ತಾನೆ ರುವ ಸ್ಥಳದ ಪರಿಚಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬರುವ ಎಳೆದುಂಬಿ ಗಳ ಘೀಂಕಾರ, ಓಡಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೀತ್ಕಾರ, ಪುಷ್ಪಗಳ ಪರಿಪರಿ ಪರಿಮಳ, ಕೆಂಪಾದ ಚಿಗುರಲೆ, ಮಂದವಾದ ಗಾಳಿ, ಮರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದ ಬಗೆ ಬಲ್ಲಿದ ಬಳ್ಳಿ, ಬೋತಾಡುವ ಹಣ್ಣುಗಳ ಗೊಲ್ಲೆ, ಸುವಾಸನೆಯಾದ ಹೂ ಗಳ ಗೊಂಚಲು, ಮೆದುಹುಲ್ಲಿನ ಭೂಬಾಗ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕ್ರೀಡಾ ಶೈಲ, ತನಿಹಣ್ಣುಗಳ ಭಾರವಿಂದಜಾಗಿದ ಬಾಳೆಯಗಿಡ, ಫಲವನ್ನು ಸುರಿಸು ತ್ತಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಬಳ್ಳಿ, ಇವು ರಾಯನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುವು. ಮುಂದಿನ ಸರಣಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡತೊಡಗಿದನು.

ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನೆ ಮಿಂಚು ಚಿಮ್ಮಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು! ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌದಾಮಿನಿಯು ಚಿಮ್ಮಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು? ಮೇಘಾಡಂ ಬರವೇನೂ ಕೇಳಿಸದು. ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಪ್ರಭೆಗೆ ಇಂತಹ ತೇಜಃಪುಂಜವು ಕಾಣದೊರೆಯುವುದೇ? ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸೌದಾಮಿನಿಗೆ ಸಂಭವ ಕೂಡುವುದೇ, ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಅದೇ ಕಡೆಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಉರ್ವಶಿಯು ಕಣ್ಣಾರ್ತದ ರಾಜನ ಮುಖರಸ ಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತೆಕಾಗಿ ಸಭೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಳು. ಈತನ ಕಾಂತಿರಾಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಎಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಾಸ ಸಾರಲು ಅಡಿತೆಗೆದಳು. ಎರಡಡಿಮುಂದಾಗಲು ರಾಜನು ಭ್ರಮೆಗೊಂ ಪವನಾಗಿ-ಅಹೋ! ಎನಿದು! ಕಾಂತಿರಾಶಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪಾಗಿರು ವುದು. ಬಿಳಿದಿಂಗಳೇ? ಅಲ್ಲ; ಇದು ಹಗಲಲ್ಲವೇ! ಹೊಳವ ಮಿಂಚಾ ಗಿರುವುದೇ? ಇರದು, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲವೇ! ಬಂಗಾರದ ಬೊಂಬೆಯೇ? ಹೇಗದು, ಹಂದಾಡುವುದಲ್ಲವೇ! ಹೊಂಬಳ್ಳಿಯೇ? ಆಗದು, ಸರಿಯುತ್ತಿರು ವುದಲ್ಲವೇ! ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರವೇ? ಕೂಡದು, ಮಾತೆತ್ತುವಂತಿರದು. ಒಲ್ಲದ ಎನ್ನನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಮೋಹಿನಿಯು ತಾಳಿದ ರೂಪಾಂತರವೇ? ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು? - ಇವಕಾರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಉಪಾಯವನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಕಂಗೆಟ್ಟವನಂತೆ ನಿರ್ನಿಮೇಷನಾಗಿ ಪರಿಕಿಸಿದನು.

ಇದೇನು? ಭೃಗುಮುನಿಯಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ಮಾಲಕು ಮಿಯೇ? ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅನತಾರವೆತ್ತಿದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯೇ! ಇದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ಸದ್ವ್ಯಾಸನವೂ ಶ್ಲಾಘುಲ ವರ್ಣವೂ ಕಾಣಿಸವು. ಇಂತಹ ಹೋಲಿಸ್ಸೆ ಇಲ್ಲದ ಸಗೆಮೊಗದ ಮಾನಿ ನಿಯು ಕಾಣಲೊದಗುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಕೃತದ ಫಲವಿರುವುದೇ? ಎಂದನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಮೂಹಿಸಿದ ಉರ್ವಶಿಯು ತಲೆಬಾಗಿ 'ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನೇ! ನಮಿಸೆ'ನೆಂದೆರೆಗಿದಳು.

ರಾಜನು ಕಾಣತಕ್ಕದನ್ನು ಇಂದಿಗೆ ಕಂಡಂತಾಯಿತು! ಇದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ನಯನಸುಖವಿರುವುದೇ! ಸಾವಿರಮೋರೆಯಶೀಷನು, ಇನ ಕನ್ನು ಹೊಗಳಲೂ, ಈ ರೂಪರಾಶಿಯನ್ನು ಸಾಕಲ್ಕುವಾಗಿ ನೋಡಲೂ



ಸಮರ್ಥನಾಗಲಾರನು, ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನನಗೆರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ನೀನು ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಏನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆಯೋ? ಅರಿಯೆ ಎಂದೊದರಿ ಸರ್ವಾಂಗಗಳ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲ್ಪಯಸಿ ನೋಡತೊಡಗಿದನು; ಕೊನೆಮುಟ್ಟದು!

ಮದಭರಿತವಾದ ಆನೆಯ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲವಾದ ನಡೆ! ರಂಭೆಯ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟುವ ಅಡಿ, ಮಂದಾರ ತುಂಬಿದ ಮುಡಿ! ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೊರಳಿಗೂ ಮಿಗಿಲಾದ ವಾಗ್ಗುಲಮ! ಮುಖರದಲ್ಲಿ ಮಿಣುಗುವ ಮುತ್ತಿನ ಸಾಲು, ಹಿಡಿಗೆ ಅಮರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಟೆ, ಸ್ಪರ್ಣಕುಂಭದಂತಿರುವ ಕುಚಮಂಡಲ, ಅಷ್ಟವಿಂಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಲಲಾಟ, ಅಪೂರ್ವವಾದ ಗಂಭೀರ ವಾಗ್ಧರಿ! ಗಾಳಿಗೆ ಹೆರಳುತಪ್ಪಿ ಗುಂಗುರುಗುಂಗುರಾದ ಮುಂಗುರುಳು; ಅದು ತುದಿವೊದಲು ಕಾಣದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕರಿದಾಗಿ ಬೇವರೇಖೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಸೋಜಿಗ! ಮನ್ಮಥನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತಿರುವ ಹುಬ್ಬು! ತರುಣರ ಎದೆಯನ್ನು ತಿವಿಯುವ ಕಡೆಗೆ ಣ್ಣೋಟ, ಹೊಂಗನ್ನಡಿಯಂತೆ ಝಗಝಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಕವೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಜಾಲರಮಣಿಗಳಂತೆ ಎಸೆವ ಜೀವತ್ಪಂತುರುಗಳ ಹೊದವು! ಅಗರುರಸ ಲೇಪನದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದ ಪಾದಪದ್ಮ! ಕಾಲ್ಗಡವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ಅರಗುರಾಗ, ಒಡ್ಡಾಣದ ಶಿಂಚಿತ, ದುಂಡುದುಂಡಾದ ಕೈಕಾಲು, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿ! ರತ್ನಪವಣಿಸಿದ ಮುಂದಲೆಗಟ್ಟು, ಬೆರಳಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರ, ಚೆಂಡುಟೆಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ದಾಡಿಮಬೀಜದಂತೆಸೆವ ದಂತಾಂಕುರುಗುಳೊಳ್ಳಿಣುಗುವ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ, ಬಳಕುವ ಬಡನಡು! ತಾಮರಸದಂತೆ ಸರಸವಾದ ಮುಖಮಂಡಲ; ಇದನ್ನು ಕಮಲಗಳ ಸಂಗಡಿನಾಗಿ ಮಟ್ಟಿಸಲು ಮರೆತ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬರೆದಿರುವ ಹಂಸವಾದದ ಗುರುತುಗಳು ಈಗಲೂ ತಾವರಿಹೂಗಳು ಇರುವ ಕೊಳಗಳ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುವು; ಈ ಮುಖಮಂಡಲಕ್ಕೆ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವರೆಂಬ ಅತಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ತಾವರಿಗಳು ಆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡವು. ಮತ್ತು ಇರುಳೊಡೆಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ರಾತ್ರಿಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಲು ಮುಚ್ಚಿ ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳುವುವು.

ರಾಜನು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ತುದಿಗಾಣದೆ, ಭ್ರಾಂತ ನಂತೆ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊಗಳತೊಡಗಿದನು; ಉದ್ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂದನು. ಎವೆಮುಚ್ಚದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಮನಸ್ಸಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರ, ನೀತಿಮಾರ್ಗ, ಮಾನಭೀತಿ ಇವು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅಡಗುತ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಿತ್ತುಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಆಹಾ! ಈ ಲಲನಾಲಲಾಮೆಯ ಶೋಣಾಧರದ ಅವ್ಯತವನ್ನು ಸವಿವ ಮಹಾತ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಗಸುಖವು ಮೆಚ್ಚುವುದೇ? ಶಡಕಿನ ಮಾತಿಗೆ ವಲ್ಲಭನು ಇವಳಲ್ಲಿ ದುಡುಕು ತೋರುವನೇ? ಮನ್ಮಥನು ಈಕೆಯ ಗಂಡನಾಗಿರುವನೇ? ಚಲ್ವಿಯಾದ ರಮಣಿಗೆ ಆ ನಲ್ಲನ ಅಂದ ಚಂದವು ಸಾಕಾಗುವುದೇ? ಇವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯೇ ಕಳಂಕವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಈ ಮಹಿಳಾಮಣಿಯನ್ನು ಹೆತ್ತಾಕೆ ಆರಾಗಿರುವಳೋ? ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಬಲೆಯರ ಹಿರೆ ನೋಟಕ್ಕೆ ಈಡಾದರೆ ಸಾಲದೇ? ನೋಡಿಹೇಳಲು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಈ ಶೃಂಗಾರವಲ್ಲಿರಿಯ ಸರಿಸಾಟಿಯು ಮೂರ್ಛಾರೋಕದಲ್ಲಿರದೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು! ಹೇಳುವುದೇನು? ಸಕ್ಕರೆಯ ಶಕಲದ ಯಾವ ಭಾಗವು ಸವ್ವೆಯಾದೀತು? ಕಹಿಯಾದ ಅಂತವು ಕಾಣದೊರಕೀತೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರೊಳು:—

**ಉರ್ವಶಿ:—** ಕಾಂತನೆ! ಅಬಲೆಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮುನ್ನಿಸಿ ಕಾಣಾಡು.

**ರಾಜ:—** (ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಲೋಸುಗ) ರಮಣಿಮಣಿ! ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ದಂಡನೆಯು ರಾಜಧರ್ಮವೆಂದರಿಯೆಯಾ?

**ಉರ್ವಶಿ:—** ಅರಿತಿರುವೆನು. ಅಬಲೆಯರ ಅಪರಾಧವು ಕ್ಷಮಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೇ?

**ರಾಜ:—** ತಪ್ಪಿಗೆ ತಕ್ಕದಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸದವನು ರಾಜನೆಂದಾಗುವನೇ!

**ಉರ್ವಶಿ:**— ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಥಮಾಪರಾಧವೆಂದು ಕ್ಷಮಿಸು, ಅಲ್ಲದೆ ಪರಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿದ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕೆ ಪರನಲ್ಲವೇ ಮುಖ್ಯಾಪರಾಧಿಯು!

**ರಾಜ:**— ಅಹುದು. ಅದವರಿರ್ವರ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯವನ್ನರಿತ ಮೇಲೆ—

**ಉರ್ವಶಿ:**— ಹಾಗಾದರೆ ಅಂತಹಾ ಪ್ರೇರಕನು ನಿನ್ನಂತೆ ಧನುರ್ಧಾರಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಿಯೇ! ಆದರೆ—

**ರಾಜ:**— ಶಿಕ್ಷೆಯು ಆತನನ್ನೇ ಸೇರದಿರದು. ಅಬಲೆಯಾದ ನೀನು ದಂಡಕ್ಕೊಳಗಾಗಲಾರೆ. ಅದಾರು? ನಿನಗೆ ಬೆಂಬಲನಾದ ಪ್ರೇರಕನು ಹೇಳು?

**ಉರ್ವಶಿ:**— ಇದ್ದದ್ದಿದ್ದಂತೆ ಜಗತನ್ನೇ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆ ಶೂರನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ ಇರಲಾರೆನೆಂದು ಭಾಷೆಕೊಡುವ ಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ರಾಜನು ಈ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯಿಂದ ಈಕೆಯು ಅಭಿಸಾರಿಕೆಯಾದ ವೇಶ್ಯೆಯೆಂದೂ ಬೆಂಬಲನಾದವನು ಮನ್ಮಥನೆಂದೂ ಪರಿಭಾವಿಸಿ, 'ಕಂಬುಕಂಠಿ' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ, ಆಕೆಯ ಕೊರಳನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಚಾಚಿ 'ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆದುರಾಡಲು ಮಾತುದುರುವುದೇ? ಅಪರಾಧವನ್ನು ಶತಶಃ ತೆಗೆದೊಗೆದಿರುವೆನು. ಹುಸಿ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿಸಿದ ಎನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಹಡದಾಕೆ ಯಾರು? ನೀನಿರುವ ದಿಕ್ಕಾವುದು? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮನಸ್ಸು ತಬ್ಬುವುದಿಲ್ಲ'ವೆಂದನು.

**ಉರ್ವಶಿ:**— ವಲ್ಲಭನೇ! ನಾನು ಸ್ವರ್ಗದ ಅಪ್ಸರ. ನನ್ನ ಜನಕನು ಆ ನರನಾರಾಯಣ ದೇವನು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಆತನ ಊರುಗಳಿಂದ; ಕಾರಣ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಉರ್ವಶಿಯೆಂದು. ನಾನಿರುವ ಊರು ಇದೇ.

ರಾಜ:- ಪ್ರಿಯತಮೆ! ಇದು ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಂತೆ ಕಾಣಿಸದು. ನಾನು: ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅರಸನು. ಮೋಹಿನಿಯ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖಸುಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದವರಾರು! ನಾನು ಬಂದ ಪರಿ ಹೇಗೆ?

ರಾಜನ ಈವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಉರ್ವಶಿಯು ನಡೆದ ಉದಂತವನ್ನು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಹರ್ಷ ಉಕ್ಕುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಮುಖವಿಕಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ,- ರಾಜನೇ! ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನೇ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿದೆನು - ಎಂದು ಹೇಳಿ- 'ನಾನು ಸುಧರ್ಮಿಯನ್ನು ಹೋಗಿಸಿರುವ ಸಮಯವು ತಪ್ಪಬಾರದು. ದೇವಸಭೆಗೆಹೋಗಿ ಆಗಲೇ ತಿರುಗಿಬರುವೆನು. ಅವರಿವಿಗೂ ನೀನು ಅದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸ ಬೀಳುಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು ಸಂಚರಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಫೀರಭಾವದಿಂದ ಇರಕೂಡದು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರು' ಎಂದನ್ನುತ್ತಾ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರಸ್ಥಾನೋದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಳು.

ಬೈತಲೆತ್ತಿದ್ದ ಸೊಸಲಲ್ಲಿ ಕುಂಕುಮದ ತಿಲಕವಿಟ್ಟಳು. ಸೀರೆಯ ನಿರಿಯನ್ನು ಸರಿಸಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮುಡಿಯಡಗುವಂತೆ ಜರತಾರಿಯ, ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಳು.

ರಾಜನು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಾಳಲೊಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ಜೊತೆಯಿಂದ ಬರುವೆನೆಂದು ಚಲವಿಡಿದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಉರ್ವಶಿಯು ಬಹುಬಗೆಯಾದ ಕೆಡುಕುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ತೋರಿಸಿದಳು; ನಾನು ಬರುವೆನೆಂಬೊಂದು ಮಾತಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಮಾತಿಲ್ಲವು. ಉರ್ವಶಿಯು - ನೀನು ಸರಿಗೆ ಬರಲಾಗದು. ಸ್ವರ್ಗನಗರದ ಗೋಪುರಮಹಾದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲ್ಪಯಕೆಯಾದರೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತೋರಿಸುವೆನು. ಬಾ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಳದಾರಿ ಹಿಡಿದು, ಪುರದ್ವಾರದೆದುರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮಾವಿನ ತೋಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತಾನು ಸಭೆಗೆ ಹೋದಳು.

## ೧೧. ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ.

ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾನಿಗಳ ಕಾಲ್ಕೊರಸಿನ ಗುರುತನ್ನು ಅರಿತು ಅಜ್ಜೋದದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ನಡೆದರು. ಮೋಹಿನಿಯ ವನವನ್ನು ಸೇರಿ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದರು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಶುಭಾಶುಭ ತರ್ಕವಿತರ್ಕದಿಂದ ದುಃಖಮಗ್ನರಾದರು. ಅದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಷೆಯು ಕೇಳಿಸಿತು. 'ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕುದುರೆಗಳ ಇರವು ಅಸಂಭವ; ಇದ್ದರೆ ನಮ್ಮೊಡೆಯನೇ ಇರಬೇಕು' ಎಂದೀರ್ವರೂ ಆಶ್ರಮದ ಬದಿಗೆಸಾರಲು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಜಿಯು ಪರಿಚಿತರಾದ ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೈಚಾಚಿ ನಿಂದಿತು.

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಂತನದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವೇದಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲೆನುನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಒಹುಮಾನ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿಗಭಿವಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ಹಯವು ತಮಗೆಲ್ಲ ದೊರಕಿತು?' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ವೃದ್ಧನಾದ ಋಷಿಯು ಆ ಅಶ್ವದ ಮೂಲಕ ಮೋಹಿನಿಯ ಆಗಮನ, ರಾಜಸಂದರ್ಶನ, ಶಾಪ ವಿಮೋಚನ, ಮೋಹಿನಿಗೂ ರಾಜನಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಿದಘಟನಾವಳಿ, ಇವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ರಾಜನು ಮುಂದೆಲ್ಲಿಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಲು ಋಷಿಯು ಹಿಂದಾದನು. 'ಪ್ರಧಾನಿ ಸೇನಾನಿಗಳು ದೇವಸ್ಥೀಯ ಸಮಾಗಮದಮೇಲೆ ಮುಂದೆಂದಿಗೂ ಅಸಾಯಕೂಡದು' ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿದರು. ಅಜ್ಜೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಾಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಋಷಿಪತ್ನಿಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರೋಡಾಶದ ಶೀಷವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭುಂಜಿಸಿ, ವ್ಯಾಘ್ರಾಚಿನದ ಮೇಲೂರಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದರು. ಸುಖದಿಂದ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತು. ರಾತ್ರೆಯ ಮೂರುಸಾಲು ಕಳೆಯಿತು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಝಾನುದ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳಿದ್ದು ಸಾಲ್ಗಡ ಕೊಡೆಯನ ನಾನುಗಳನ್ನೊದರುತ್ತ ಕೊಂಡಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ವಾದನೆಯು ಇಂಸಾದ ರಾಗಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದರು.

ರಾಜಪುರುಷರೆಚ್ಚತ್ತು ಕುಳಿತರು. ಋಷಿಶಿಷ್ಯರು ಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿನಡೆವರು. ಹೋಮಧೇನುಗಳೂ, ಎರಳೆಗಳೂ, ತಾಪಸನ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದುವು.

ಕೇವಲವಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಂಟಾದ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಳಾದ ಸಚಿವಸೇನಾನಿಗಳು ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ರಾಯನೀಕಡೆ ಬಾರದಿರಲಾರನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕರ್ಮಸಚಿವರು ನಡಿಸದೆ ಇರರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಜನ ಹಿತವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂತ್ರಿಯು, 'ನೋಹಿನಿಯನ್ನು ಶಸಿಸಿದ ಋಷಿವಟುವಿನ ಆಗ್ರಹವು ರಾಜನಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೇ?' ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕುಮಾರನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದನು. 'ಓ! ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೇ! ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲೋಸುಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಕಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವೆಯಾ?' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಟುವು, 'ಮಂತ್ರಿಯೇ ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆ! ತತ್ತ್ವದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನಪರೇಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯೆಯಾ?' ಎಂದನು. ಮಂತ್ರಿಯು 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ಷಡ್ವೈರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುದು ಎರಡನೆಯದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಅದನ್ನು ನೀನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಪಟುವು 'ಓಹೋ! ಇದಕ್ಕೇನು? ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅಪೂರ್ಣನು ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜನಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು? ರಾಜನ ಧರ್ಮವು ನಾದರೆ ಲೋಕವೇ ಸುಖ - ಸುಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವುದಲ್ಲವೇ?' ಎಂದನು. ಪಟುವು 'ಸಚಿವನೇ! ಹೀಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಅಚಿರ ಪ್ರಸೂತಿಯಾದ ಕುರಂಗವನ್ನು ಕೊಂದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆನು. ಇರಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ತಿಳಿಯಿತು. ಕೇಳು, ಶೂರರಾದ ಅರಸರು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಗುರುದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ತುಂಬದವರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಾದಿತೇ? ಅದು ಕಾರಣ ಅವನಂತೆಯೇ ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳಿಂದ ಮೆರೆವ ಮಗನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ

ಪಡೆವನು. ಈಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಕೆಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಲಿ, ಮುಂದೆ ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರೀಯ ಸ್ಪಂಟಾಗಲಿ' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ವಿವೇಕಿಗಳು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡರೂ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ದೀರ್ಘದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ನೀಚರಂತಲ್ಲ. ಮಣ್ಣು ಮಡಿಕೆಯು ಫಕ್ಕನೆ ಒಡೆಯುವುದು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡಿಸಲಾಗದು. ಹೊಂಗಳಸವು ಗಟ್ಟಿ ರಾಗಿದರೂ ಬಿರಿಯದು. ಬಿರಿದರೂ ಸುಲಭದಿಂದ ಜೊತೆಗೂಡಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ?

## ೧೨. ಸ್ವರ್ಗದ ಸೊಬಗು.

ಶೋಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಇಳಿಜಾರಿ. ಹಲವು ಜಾತಿಯ ಕಾವಕೆ ಸೈದಲೆಗಳು ಎಸಸ ಮಡುಗಳು ಕಣ್ಣಿಗುಲ್ಲಾಸ ತುಂಬುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡು ಕಾರಾಡುಪ ಪಕ್ಕಿಗಳಗಲಭೆ. ರಾಜನು ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪುರದ್ವಾರವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದನು.

ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲಸಾಲಾಗಿ ನಟ್ಟಿರುವ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳು. ನಾಲ್ಕು ಜೀದಿಗಳು ಸೇರಿವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಶೃಂಗಾಟಕ. ಇದರ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಭಟರು ನಿಂದಿರುವರು. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪಜ್ಜಕನ್ನಡಿಯೊಳಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮಹಾತ್ಮರ ಪಟಗಳು. ತೂಗಾಡಿಸಿದ ಕಾಚದೀಪಗಳಹೊಳಪು. ಅದರ ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೇವ ದುಂಧುಭಿಯು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಜನರ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತೀ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಹೊಡೆಯುವ ಧ್ವನಿ. ಈ ಶೃಂಗಾಟಕದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಹೊರಡುವ ಯಾನಗಳ ಚಕ್ರದ ಶಬ್ದವು, ಅಡಗಿ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸುವುದು. ಋತುವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ರಾಜನಿಂದ ಶಕ್ಯನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಎದುರಾಗಿ ನಾಲ್ಕುಮಹಾ ದ್ವಾರಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಆಕಾಶದ ಒತ್ತಿನೆಂತೆಸವ ಉನ್ನತವಾದ ಗೋಪುರ.

ಇದರ ಪ್ರತೀಕವೆಂದೂ ಹೊಂಗೆದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡಿಸಿದ ಬೊಂಬೆಗಳು ದ್ವಾರಪಾಲಕರಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುವು. ದ್ವಾರಗಳ ಮೇಲುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ದಶಾವತಾರದ ಪುತ್ತಲಿಕೆಗಳು. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಂಕ್ತಿಪಂಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವತುಂಬಿದ ಸುವರ್ಣ ಕುಂಭಗಳ ಅಂದ. ಗೋಡೆಯಸಾಲಲ್ಲಿಯೂ, ರತ್ನಸ್ತಂಭದ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೂ, ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಬೊಂಬೆಗಳು. ಅವುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆ ಎರಡು ಹಚ್ಚಿರುವ ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕು. ಸ್ವರ್ಗಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖಮಂಡಲದ ಕಾಂತಿ ತಟ್ಟಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಣಿಗಳು ನೀರು ಒಸರುವುವು. ಇದರಿಂದ “ಚಂದ್ರಮುಖಿ” ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಸ್ವರ್ಗದ ಹೆಗ್ಗಸರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ದುದು. ಈ ಮಣಿಗಳು ಗೆಳೆಯನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರ ನೀರು ಸೂಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಿಧದಿಂದ ಸುರಿಸಲೊಲ್ಲವು, ಎಂಬುದೇ ನಿಯಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಗೆಳೆಯನಿಂದ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಮುಖವನ್ನೀ ಕ್ಲಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಟ್ಟು ತುಂಬ ಶೋಕದಿಂದ ನೀರು ಬಿಡುವುವೆಂದೇಕಾಗ ಕೂಡದು?

ಇಲ್ಲಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ‘ಕಪಟವಿದೆ’ಂದು ಮಾತಿದ ಸುಪಾತ್ರನಿಗೂ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವುದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಅತನಸ್ತೇ ಕೇಳಿತೀಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವೇಸರಿವೆವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಯಾಗಿ ಪನ್ನೀರುತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪನ್ನೀರವಾಸಿಗಳು. ಚಿನ್ನದಜಾವಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ದಶಾಂಗದಧೂಪ. ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಹೂವಿನಸೂಲಿ. ಹತ್ತಿಸಿದ ಊದುಬತ್ತಿಯಸುವಾಸನೆ, ಚಿತ್ತಾರದ ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮುತ್ತಿತಿವೆಂದು ಮಕರಂದವನ್ನು ಸವಿಸಲಾಗದೆ ಕೈಕಾಲುಬ್ಬುತ್ತಾ ನಿರಾಲಿ ಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿನ್ನದತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ, ಮಂದಾರ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಇವೇ ಮೇಲಾದ ಬಗೆಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಮಣಿಶಿಲೆಯು ಇಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಮಣಿಯಪಾವಟೆಗೆ, ವಜ್ರದಕಂಬ, ಪುಷ್ಪರಾಗದ ಗೋಡೆ, ಗೋಪೇ ದಿಕದಜಂತೆ, ನೀಲದ ಹಲಿಗೆ, ಹನಳದ ತೊಲೆ, ವೈಷ್ಣವಾದ ಬೋದಿಗೆ, ತೂಕಾಡುವ ಮಾಣಿಕ್ಯದದೀಪ. ಜೊಲಿದಾಡುವ ಮುತ್ತಿನ



ನಾಲೆ. ಸೂರ್ಯಕಾಂತದ ನೆಲೆಕಟ್ಟು. ಮರಕತದ ಮೇಲುಸಾಮಾಗ್ರಿ, ಚಿನ್ನದ ಚಾವಣಿ. ಜಲತಾರೆಯ ಮೇಲುಕಟ್ಟು. ಕಿಟಕಿಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿದ ತೆಳುವಾದ ಪಟ್ಟಿಯ ಪರದೆ. ನಾಲ್ವಾಗಿಲುಗಳಿಂದ 'ಮಹೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಜಯ ಪರಾಕ್' ಎಂಬ ಒಂದಿ ಗಳ ಸ್ತುತಿಪಾಠಗಳು, ಬೊಮ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಚತುರ್ವೇದಗಳಂತೆ ಹೊರ ಹೊರಡುವುವು. ಕೆಲವರಿದನ್ನು ಬಾಗಿಲೊಳಿರುವ ಚಿತ್ರಬಿಂಬಗಳೇ ಉಸುರುವುವೋ ಎಂದು ಪ್ರತರ್ಕಿಸುವರು. ಇದರ ವಿವೇಚನೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ದುರ್ಗಮ. ಒಂದರ ಮುಂದೊಂದಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಮಕರತೋರಣ, ಕೀರ್ತಿಮುಖ, ಶ್ವೇತಛತ್ರ, ಇವುಗಳ ಜಿಲ್ವಿಕೆ. ನಟ್ಟಿರುವ ಧ್ವಜಪಟಗಳ ಪಂಕ್ತಿ.

ಗೋಪುರದ ಒಂದನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೂಲಪುರುಷ ನಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೊಂಡು ಉಭಯ ವಂಶದ ರಾಯರ ಚಿತ್ರಗಳು. ಎರಡನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಶರಥರಾಯನ ಪುತ್ರ ಕಾಮೇಷ್ಟಿಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿ, ನಡೆದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ವರೆಗಿನ ರಾಮಾಯಣದ ಬೊಂಬಿಗಳು. ಮೂರನೆಯದ ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಕಥೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾನಾಥನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರ ಚರಿತ್ರೆ. ಇವು ರಾಜನಾದ ನಮ್ಮ ಪುರೂರವಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಥೆಯೆಂದು ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

‘ರಾಮರಾವನಾರ ಯುದ್ಧದ ಕೊನೆ ಏನಾಗುವುದೋ? ಉಪವಾಸ ದಿಂದ ಕೃಶಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಧ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪದೆ ಹೋದರೆ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವಳೋ?’ (ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿ),

‘ಚಂದ್ರಮತಿಯನ್ನು ಕಡಿಯಲೆತ್ತಿದ ಕೈಯನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮಹಾ ರಾಜನು ಅಧರ್ಮಭೀತನಾಗಿ ಹಿಂದೆಗೆಯದಿರುವನೇ?’

‘ಅಯ್ಯೋ! ಮೈಮರೆತು ಬಿದ್ದಿರುವ ರಾಜಮಹಿಷಿ ದಮಯಂತಿ ಯನ್ನು ಹೆಬ್ಬಾವ ನುಂಗತೊಡಗಿತೇ? ಹಾ! ಮಹಾರಾಣಿಯೇ?’

‘ಕುಂತೀವಿದುರರ ಮುಖದಿಂದ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನರಿತ ಕರ್ಣನು ಹರ್ಷ ರೋಷ ಕರುಣಾಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ನಿಂದುದನ್ನು ನೋಡಕೂ ಡದು. ಕುಂತೀದೇವಿಯೇ! ಹೆತ್ತ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬಿಡುಬಿಡು ಹೇಗೆ ಬಿಡಬಿಡಬೇಕು? ತಿಳಿದು ಮಗನು ಅತುಲಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗಿಂತ ದೂರದರೂ, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮನಕುಂದದೆಯೋ, ಕರುಣೆ ತೋರದೆಯೋ ಇತ್ತು? ದೈವತಂತ್ರವು ಹೇಳಲಾಗದು.’

‘ಅರ್ಜುನನೇ ಪರಿಕಿಸು’ ಕಿರಾತನೆಂದರಿತೆಯಾ’ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಕಂಠವನ್ನು ಸರಿ ನೋಡು. ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈಗಲೇ ಧನ್ಯನಾಗು.’

‘ಹಾ! ದುರುಳ ಕೀಚಕ! ಪರನಾರಿಯರ ಹಿಂದೋಡಿ, ಮುಡಿ ಹಿಡಿದು, ಎಳೆದು, ಕುಕ್ಕಿಸುವೆಯಾ? ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವೆ. ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಸುಡೇಷ್ಟೆಯಂತೆ ಗೌರವಿಸು. ಈಕೆಯು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರಿಚಾರಿಣಿಯಲ್ಲವೇ? ಮುಂದಕ್ಕಿಮಿಸದಿರು’

‘ದೇವತೆಗಳೇರಾ! ಪಿರಣ್ಣುಕಶಿವುವಿನ ಉಪದ್ರವವು ಇಂದಿಗೆ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಣ್ಣುಪಾಲಾದನು. ಬೆದರದಿರಿ!’

‘ದಿತಿಕುಸರರೇ! ಅಮೃತದ ಧಾರೆಯನ್ನೆರವಳೆಂದು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಾಯ್ಬಿರದು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಹುಚ್ಚು ಬಾಲಕರಂತೆ ಕುಳ್ಳಿರುವಿರಾ? ಅಹಹಾ! ಇದು ಎಂತಹ ಆಟ! ಮರುಳಾಗದಿರಿ. ‘ಬಯಸಲು ತಕ್ಕದಲ್ಲದರ ಬಯಕೆಯು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಳೆವುದು.’ ಕಣ್ಣೆರಿಯಿರಿ. ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆಲ್ಲಿ’ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನಂತೆನವ ಚಕ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಾಹುಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವ ಭಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಅಮೃತಾಶನದ ಅಶೆಯು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಲಿ! ಜೀವ ಬಚಾಯಿಸಲು ಸಲಾಯನ ಮಾಡಿರಿ!’

‘ಛೇ! ಛೇ! ದುಷ್ಟರಾದ ಕೌರವರು ಅಬಲೆ ಪತಿವ್ರತಾಶೋಮಣಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಶೀರಿಯ ನೆರಿಯನ್ನಿಳಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುವ ಈ ದ್ರೋಣ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು ನೀತಿಯರಿತವರೇ? ವೃದ್ಧರೇ? ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚಿ ಲಂಡಿಗಳಂತೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಪಾಂಡವರು ಗಂಡಸರೇ? ರಣಭೀರರೇ’

ಭೀಮಸೇನನೇ? ಶಹಬಾಸ್, ನೀನು ದ್ರೌಪದಿಗೆ ತಕ್ಕ ವರನು! ಕಣ್ಣಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಗುಳುತಾ ಅಣ್ಣನ ವೋರೆಯನ್ನೇನೆಂದು ನೋಡುವೆ? ಗದೆ ಎತ್ತು. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸು. ಶಕುನಿಯು ಲತ್ತದಲ್ಲಿ ವೋಸ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನಾನು ಈಗ ತಾನೇ ಕಂಡಿರುವೆನು.

‘ಅಹಾ! ಯುದ್ಧಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನುಡಿದುಬಿದ್ದ ಹಿರಿಯರೇ! ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೆಡಹಾಕಿದ ಆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆವಡೆಯದೆ ಸಾಸೆಂತು ನಿಮ್ಮಗಳ ಋಣದಿಂದ ಪಾರಾಗುವೆನು? ನಾನು ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ದೊರೆತಂತಾಯಿತು? ಅಮನಾ!’ ಎಂದು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಶೋಕಿಸಿದನು.

ಮುಂದೆ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಾಲೆಯು ಕಣ್ಗೆ ಸೆಯಿತು. ಕಂಡವರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತಿತ್ತು.

‘ಅಕ್ಕೋ! ಕಳಕೃಷ್ಣನು ಆ ಬಾಲೆಯರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆಳೆದು, ತಲೆಯೊಳು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಹಾಕಿ, ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಸರಿಕೊಂಡು ಓಡ ತೊಡಗಿರುವನಷ್ಟೋ! ಬೆನ್ನಟ್ಟಿರಿ. ರಟ್ಟಿಹಿಡಿಯಿರಿ. ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರಿ’ ಎಂದು ಸಕ್ಕನು. ಆ ಬಾಲೆಯರ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಪಟ್ಟನು.

ಗದರಿಸಿದ ಯರೋದೆಗೆ ಬಾಯ್ದೆರೆದು ತೋರಿಸುವ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಿದ್ದವು. ರಾಜನು ತಿರಿತಿರಿಗಿ ತುದಿಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದನು.

‘ಸಕಲ ಲೋಕ ಲೋಚನಾನಂದದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ! ಬಟ್ಟೆವಾಸಿಟ್ಟು ನೀರಲ್ಲಿ ಆಟಕ್ಕಿಳಿದಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ನೀರೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರೂ ನೀಡಬಾರದೇ! ನಿನಗೇಕೆಂಬಲೆಯರಲ್ಲಿ ದಯೆತೋರದು?’

‘ಅಹೋ! ಇದೇನು ಈ ಗೋಪಿಯು ಕಾಲಂದುಗೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೊಡಿಸಿರುವಳು. ಒಡ್ಡಾಣವನ್ನು ಕತ್ತಿಗಿಟ್ಟವಳು ಇವಳಾರು! ಇವಳೋರ್ವಳು ಮಗುವೆಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಎತ್ತುವಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಅನ್ನ ಬಡಿಸಿ ಓಗರದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ತಂದಿರುವಳು. ಇನ್ನೊರ್ವಳು ಕೈಕಾಲುಗಳ ಉಂಗುರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಟ್ಟಿರುವಳು.

ಈಕೆಯು ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಟಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಅಂಜನವನ್ನು ತಿಲಕವಿಡುತ್ತಾ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿದೆಯಾಗಿ ಎಳೆಯುವಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಡುಬಂದನು. ಉದುವ ಕೊಳಲಿನ ಶಬ್ದವು ರಾಜನಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಈ ಕೋಲಾಹಲಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆಯಿಂದದುಕೊಂಡನು.

ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ರಾಜನು ಬಿಡಿಸಿದ ಇಂತಹ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈಗ ಮೈಮರೆತಿರುವನು. ಆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಾಥೇಯರಾದ ಅಬಲೆಯರ ವಾಡೇನು?

‘ಖದ್ರೋತ ಕುತಿಲಕ ರಾಮಚಂದ್ರನೇ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷೆಯಾದ ಸತಿಯ ನಿಪತ್ತನ್ನು ಕಾಣುವೆಯಾ! ಅಗ್ನಿಕೊಂಡವನ್ನು ಹಾರಿ, ತಾಯಿಯನ್ನು ಸೇರಲು ಮುಕ್ತಕಂಠಿಯಾಗಿ, “ವಸುಧೇ, ದೇಹಿಮೇ ವಿವರಂ” ಎಂದು ಚ್ಚರಿಸುವಳು. ನೋಡು ಅಹಹಾ!’

‘ಓಹೋ! ಆ ಕಂಸನ ಜುಟ್ಟು ಬಯ್ದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸಿ, ಅಪ್ಪಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಕೋರಿಕೆಯು ಕೊನೆಸಾಗುವುದೇ?’

‘ರಾಮನೇ! ಕ್ಷತ್ರಿಯನೇ! ರಣಶೂರನೇ? ಕೋಡಗನಾದ ಈ ವಾಲಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೊರಡುವ ಜರೆದಾಟದ ಉಚ್ಚಾಸವಾದ ಮಾತನ್ನು ಎದುರುಸುರದೆ ಒಪ್ಪಿ ನಿಂದಿರುವೆಯಾ? ನೀನು ಭಕ್ತರ ದಾಸನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುವುದೇನು?’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ರಾಜನು ತಾನು ಓದಿಕೇಳಿದ್ದ ಕಥೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಬನು.’

ಇನ್ನು ಮುಂದುಮುಂದಾಗಿ ನೋಡಲು, ಮೇಲುಮೇಲಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಅಂತಸ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿವರವನ್ನರಿಯುವಷ್ಟು ಮನುಷ್ಯನಾದ ರಾಜನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯವು ಕಳೆದುಹೋಗಲು ಹೊತ್ತು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದನು. ಸೂರ್ಯನು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನೂ ಕಾಣಿಸನು ಚುಕ್ಕೆ

ಗಲೂ ಮಿಣುಕವು. ಪ್ರಕಾಶವೆತ್ತಣದೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿನೋಡಿದನು. ಆಕಾಶವೇ ಕಂಡಂತಿಲ್ಲ! ಅಶ್ವರ್ಯಪಟ್ಟು ಸ್ವಬುದ್ಧವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಬೇಟೆಯನ್ನು ಮೊದಲೊಂದು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ನೆನಪರಿಸಿ 'ಈಗ ತಾನಿರುವುದು ಸ್ವರ್ಗ' ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೃತಕದ ಬೊಂಬೆಗಳು, ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸರು ಎಂದು ತಾನಾಗಿ ಸುವ್ಯಗಾದನು.

ರಾಜನು ನೋಗಸಾದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಶೋಕರೋಷಗಳಿಂದ ಸುರಿದ ಮಾತನ್ನು, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಇನ್ನೊಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅದೇ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು ಕೇಳಿ, ಇವನ್ನಾರೆಂದು ಗುರಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ವೇಷಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನೆಂದರಿತು, ಈತನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಪರಿಹೇಗೆಂದು ತಿಳಿಯಲು, ಮುಂದುಸುರುವ ಮಾತುಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸುವ್ಯನಾದನು.

ರಾಜನು, ಊರ್ವಶಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಪ್ಪರೆಯರಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಊರ್ವಶಿಯೆಂದು ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ, ಅಪಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುವೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರಬೇಕೆಂದನ್ನುತ್ತ, ಅವಳ ಅಂದಚಂದದ ಗುರ್ತನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ರಮಣೀಮಣಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯಳೇ ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯು ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳುತಕ್ಕದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಶರೀರಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕದ್ದವೋಡಗಳು ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತೋರಿ ಅಡಗಿಸುವ ಆ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಮಿಂಚೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಕರಿದಾದ ಮೇಘಗಳು ಈ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕರಂತೆ ಲವಕಾಲ ಹೊರಕಾಣಿಸುವುವು. ಪಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಕೋರಪಡಿಸಲು, ಆಗಾಗ ಕೈಬಿಚ್ಚಿ, ಮುಚ್ಚುವುದು ಅವುಗಳ ಪದ್ಧತಿಯಷ್ಟೆ.

ಇವಳ ಅಂಗಗಳೇ ಚಿತ್ತಾರದನರಿಗೆ ಮೇಲುಪಂಕ್ತಿ. ಕಾದಂಬಿನಿ ಯಂತೆ ಕದ್ದುಬೀವಿಸುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕೂದಲಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅಪಹರಿ ಸಿದ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು ಭೂಗರ್ಭವು ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಜಡೆಯ ಚಂದವನ್ನು ಕದ್ದಿರುವ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕಂಡ ವರ ಕಡಿಯಲು ಹಾರಿಬೀಳುವುದು. ಲಲಾಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕೊಂಡು ಬೀವಿಸುವ ಅಷ್ಟಮಿ ಚಂದ್ರನು ಏರು ಸೇರಿ, ಆಗಾಗ ಕೈತಪ್ಪಿದನೆಂದು ಚಂದ್ರಿಕೆ ಎಂಬ ನಗುವಂತೋರುವನು. ಹುಬ್ಬುಗಳ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಬಂದವರ ನೀಳಲು ಬಾಣವಂಗುರಿಹಿಡಿದಿರುವವು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯದ ಎರಳೆಗಳು ಕಾಡುಸೇರಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗುವವು. ಮೂಗಿನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗೆಗಳು ಹತ್ತಿರಸಾರಲು ಮಕ್ಕಿ ಕಗಳಿಗೂ ಸಮ್ಮತಿಯಿರಿಯವು ಕಪೋಲದ ಆಕಾರವನ್ನು ಅವರಿ ಸಿದ ಆವೆಯು ನೀರೊಳು ಮುಳುಗಿ ತಲಸೇರಿರುವುದು. ತುಬೆಯ ಚಳ್ಳು ಕೆಯನ್ನು ಕಸರಿಗೊಂಡ ಬಿಂಬಫಲಗಳು, 'ತಾವು ಅಪವಿತ್ರರು' ಉನ್ನಾದ ಕರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಹೊತ್ತಿರುವವು. ಹಲ್ಲುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಲಕಾಯದ ದಾಟನು ಪೀಡೆಗಳು, ಗಡೆಗಳು ತುದಿಸೇರಿ ಹೊದ್ದಿರುವ ದಟ್ಟವಾದ ತೊಗಟೆಸಲ್ಲಿ ಸ್ತುಲ್ಲ ಪಡೆಬಿಡಿಸಿ ಹೊರಕಾಣುವವು. ಕುತ್ತಿ ಗೆಯ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲೊಡ್ಡದ ತಂಬಿವು. ತಾಸು ದರಿವ್ರನೆಂದು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ 'ಭಿಕ್ಷಾಭಿ' ಎಂದು ಬದ ರುತ್ತಿರುವುದು. ಬಾಹುಗಳ ಹೊದವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವ ಸನಾತಕಮುಲ ವು ಆಳಗವಾದ ಕೆರೆಮಡುಗಳ ನಡುಸೇರಿರುವುದು. ಕುಚಗಳ ಅಂದ ವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸ್ವರ್ಣಕುಂಭಗಳು ಸವದಾ ಗೋಪ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿ ಸುತ್ತಿವೆ. ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಿಂಹವು ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿಗರಾಜನೆಂದಾರ್ಥಬಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಚರಿಸುವುದು. ಸಿತಂಬ ದ ಘನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಕೊಂಡ ಪರ್ವತಗಳು ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತು ಗಟ್ಟಿರುವವು! ತೊಡೆಗಳ ಸೌಕುಮಾರ್ಯವನ್ನುಗಿಸಿಕೊಂಡ ರಂಭಾಸ್ಥಂಭ ಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಪಿಲಿಯ ಅದರಣಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಿರಲ್ಪಡುವವು. ಪಾದ

ಪದ್ಮಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿಕಸೆದುಕೊಂಡ ಕೆನ್ನೈದಲೆಯು ಹಗಲಾ ದೊಡನೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಗೆಯ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಡೆಯ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದ ಅರಸಂಚೆಗಳು ಮಾನಸಸರೋವರವನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ನುಡಿಯ ವಲಸನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಗಿಳಿಗಳು ಉನ್ನತವಾದ ಕೋಟರಗಳಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿರುವವು. ಸ್ವರದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಸಾರಿಕೆಯು 'ತನ್ನೊಳನೂಯಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಮುಂತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಮೈ - ನಾ, ಮೈ - ನಾ.' ಎಂದು ವೆಸಗೊಂಡಿರುವುದು.

ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಬಾಯಿಮುಂದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾವು ಪ್ರಯತ್ನವಟ್ಟು, ಕದ್ದು ಬೇವಿಸುವ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕಸರಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನಾರು ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿರುವರೋ ಎಂಬುದೇ ಭೀತಿ. 'ಜೋರರಿಗತಿಬಾಗ್ರತೆ' ಎಂಬುದು ಊರುಕಳ್ಳರನ್ನು ನೋಡುವ ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಷ್ಟೆ. ನೀಚವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸುವಂತೆ ನಾವೀಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಧುನಿಕ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ತೋರಿಸುವೆವು.

ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಕಾಂತಿರಾಶಿಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಕನುನಿಯತೆಗೆ ಕುಂಟು; ಕಡಲಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ವಿಧರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರೂ ಸಾಗರವು ಇನ್ನೂ ರತ್ನಾಕರವೇ! ಬಾಸಿಯಿಂದ ನೀರುಸೇರುವುದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಪ್ರಬಲವೂ ಆದ ನೀರಿಗೇನೇ ಕಾರಣ. ಈಕೆಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಜಗ್ಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಲವಾದುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನಡುವು ಗಟ್ಟಿಪಿಡಿದತ್ತಿಹುದರಿಂದ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳುಗಳು ಸಂಧಿಸಿದ ಎಡೆಯೊಳು ಮೂರು ರೇಖೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವವು. ಕವಿಗಳಿಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ "ತ್ರಿವೇ" ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಕಲೆ ಏರಿಸಿದರೂ, ಈಕೆಯ ಮುಖಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೋಲಲಾಗದೆ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಚಂದಿರನು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಎಂಬ ಕರಿಕಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡಿಹುದರಿಂದ ಬಿಂಬವೊಡೆದು ಉಚ್ಚಳಿಸಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ

ಅಮೃತ ಪಿಂದುಗಳೇ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ವುಟಗಳಾದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಇಂತೆಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆ ಗುಣ ಗಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ತನಗೆಷ್ಟು ಸಮಯವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತೆಂಬುದು ರಾಜನ ಬುದ್ಧಿಗೆನೇ ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಿಂಬಫಲವು ಚೆಂದುಟೆಯ ಸಾದೃಶ್ಯ ಮಾತ್ರ ಪಡೆದೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲು, ಆ ಸಾಕ್ಷಾದೂರ್ವಶಿಯ ನಲ್ಪಟೆಯ ಸಾರವಂ ಹೀರಿದ ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವೆನಲಾದೀತೆ?

ಊರ್ವಶಿಯು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟಳು. ಮೋಜಿ ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದೇ ಬಂದನು. ಮುಖವು ತಾನು ಆರಾಧಿಸುವ ದೇವತೆಯಂತೆ ಪ್ರೋಚ್ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದ ಉರಿತಟ್ಟೆದ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಮಣಿಗಳು ಜ್ವಾಲೆ ಬಿಡತೊಡಗಿದವು. ಪ್ರೀಯರ ಮುಖಕಾಂತಿ ತಗಲಿದ ಚಂದ್ರ ಕಾಂತ ಮಣಿಗಳ ಶೈತ್ಯದಿಂದ ಜ್ವಾಲೆಯು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎವೆ ಇಕ್ಕದೆ ಊರ್ವಶಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದನು. 'ಛೇ! ದುರಾತ್ಮಳೇ! ನನ್ನನ್ನೇಕೆಂದು ನೋಡುವೆ? ಮುಂದರಿತೆನು' ಎಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ರಹಸ್ಯವು ಆರು ಕಿವಿಗಳನ್ನುಸೇರಿ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು. ದೃಷ್ಟಿಯು ಜಡವಾಯಿತು. ರಾಯನ ಗೋಪನವು ಬಯಲಾಯಿತು. ಎವೆಯು ಶ್ವಾಸಭರದಿಂದ ಬೇಗ ಬೇಗನೇ ಉಚ್ಚತಚ್ಚತಲಿತ್ತು. ಸಭೆಯು ಒಮ್ಮೆಗೆ ನುಣ್ಣಾಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿಯುತಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವರಿಯಲು ಎಲ್ಲರೂ ಕೌತುಕ ಕಾಳಿದ್ದರು.

ಪೋಹಿನಿಯು ತ್ರಾಸವಿಹ್ವಲಳಾದಳು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಪತ್ತಿರುವುದೇ ಎಂದು ಗಾಢರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ತಮಾಷೆ ಗಿಡಗಳ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಊರ್ವಶಿಯು ವಿಪ್ರವರ್ಯಗೆ ಎರಗಿದಳು. ಒಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಅಬಲೆ ಸೇವಕಿಯಾದಯೆನ್ನೊಳು ಮುನಿಯದೆ ಅಪರಾಧವಂ ಮನ್ನಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.



**ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:-** 'ಅಸ್ಸರೆ! ಲೋಕವೂಜ್ಯಳು ಎಂದು ಗೌರವಪಾತ್ರಳಾಗಿ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಅಲ್ಪವನ್ನು ಅಭಿಲಷಿಸಿದೆಯಾ? ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದುತಂದೆಯಾ? ದೇವತೆಗಳು 'ನಿನ್ನಂ ಪೆಂಗಳೊಳು ರನ್ನ'ಳೆಂದು ಪ್ರೀತಿಸುವಿ ಮರ್ಯಾದಿಸಿದುದಕ್ಕೆ, ನೀನವರನ್ನು ಲಕ್ಕಿಸದಿದ್ದರು ತಕ್ಕುದು. ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಸಮೀಪವಿರುವ ರೆವೈಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದು! ಏಂ ಗೈಯಲಿ? ಹೂವಿಗಾಗಿ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬಿಲೆ!' ಎಂದು ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪುರಂದರನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಜರೆದು ಹೀಯಾಳಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ವಿಲಕ್ಷಣರಾಗಿ ಊರ್ವಶಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖದಿಂದ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಅಪರಾಧ ಕಾರಣವು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ನುಕೂಲವಾದ ಗರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟು ಹಚ್ಚಿದರು! ರಾಜನನ್ನು ಅದೇ ತೋಪಿನೊಳಗಿರುವ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿರ್ಜರರ ಕಡುಶಿಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಲಿ ಎಂದು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನು ಪುರದ್ವಾರದ ಕೀರ್ತಿಮುಖಕ್ಕೆ ನೀಟವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

## ೧೩. ಸಾಹಸ.

ಉರ್ವಶಿಯು ಇದರ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ವಿನೂನವೇರಿ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲವೇ ಮೊದಲಾದ, ಮಾಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಮಾಯಾಮಾನುಷ ಮಯಾಸುರನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿ, ಆತಗೆ ಶರಣಾಗತಳಾಗಿ, 'ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಕೃಪೆ ತೋರೆಂದು' ದೀನಭಾವದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

'ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ಹೇಮೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾವು ಪರಸ್ಪರವೆನಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ, 'ಹಿ! ಮಯಾಸುರನೇ! ಎನ್ನ ಚಿಕ್ಕದೊಂದರಿಕೆಯನ್ನು ಮನವಿಟ್ಟು ಅಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸುವೆನು. ಕೇಳು - ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಿತು, ಈಗಲೇ ಬೆಳಗಾಗುವುದು. ಇನ್ನರೆಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವನು. ಇನ್ನರೆಕ್ಕಣದಲ್ಲಿ ಕಮಲವು ಬಾಯಿದೆರೆಯುವುದು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂದ ಕಡೆಗೈದಿ ವಿಧವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಕರಂದವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುವೆನು, ಎಂದು ದುಂಬಿಯು ಹಂಬಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಇಡೀರಾತ್ರಿಯನ್ನು ತಾವರೆಯೊಳಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬದುಕಿ ಉಳಿದೇನೆಂದು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಕೊಳದೊಳಗಿದ್ದ ಮದ್ದಾನೆಯು ಆ ತಾವರೆಯನ್ನು ಹರಿದು ನೆಗೆಸಿ ನೀರಿಗಪ್ಪಳಿಸಿದಂತೆ, ಎನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಕಡೆಹಾಯಿತು' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮನಕರಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಮಯಾಸುರನು ದಯೆದೋರಿ, 'ಉರ್ವಶಿಯೇ! ಬಿಡರದಿರು. ಬಂದ ಬಂಧನವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಬಿಡಿಸುವೆನು. ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಸಿಮ್ಮೆಲ್ಲವರ ಮನೆಯನ್ನೂ ಮುಸುಕಿ, ಏಕದಾ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾವರಿಸಿ, ದೂಳಿಪಟಮಾಡುವಂತೆ ನಟಿಸುವೆನು. ಆಗ ದೇವಸ್ತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ, ಬೊಬ್ಬಿಡುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಇರವು ಅಸಂಭವವೆಂದೆನ್ನುವರು. ಸ್ವರ್ಗವು ಈ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದಿಳಿದರೆ ಚಿರಸಾಧ್ಯಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ

ಸುವರು. ಆಗ ನೀನು 'ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕಾರವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆವೆಂದು ಭಾಷೆಕೊಟ್ಟಲ್ಲ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ನೋಡುವೆನೆಂದು' ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜನನ್ನು ತರಿಸಿ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಆಗ ದಂಡು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆತಗೆ ಬಿನ್ನಯಿಸಿ ದೂರ ಸರಿದುಹೋಗುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಊರ್ವಶಿಯು ಸಂತೋಷಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿ ವಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದಳು.

ಊರ್ವಶಿಯ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಕಳೆದಂತೆ, ಊರ್ವಶಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಅರಿತಿರುವ ವೋಹಿನಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮುಂದಣಿ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಾವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಹಾವಿಗೇನೇ ಗೊತ್ತಲ್ಲವೇ. ಹಾಗೆಯೇ ರಂಭಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಖಿಯಾದ ಊರ್ವಶಿಯ ದುಃಖವನ್ನನುಶೋಕಿಸುವರು. ಮಂತ್ರಿಸೇಸಾನಿಗಳೂ ಆಶ್ರಮದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹುಶಶೀಷವನ್ನಣ್ಣುತ್ತಾ ಪೂತಾತ್ಮರಾಗಿರುವರು.

ಮಹಾರಾಜನು ಬೇಟೆಯಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಸಮಯವು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ! ಕಾಡಲ್ಲದೆ ಜಲಪಾನಕ್ಕೆನೇ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ವೋಹಿನಿಯ ಶಾಸವಿವೋಚನೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯಾಸ, ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆ! ಇದನ್ನು ದಾಟಿದರೂ ಈಗಣಿ ದುರವಸ್ಥೆಯು ಪೇಳಲಿಲ್ಲವೇ. ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯೆನಲು ಅದ್ಯಾಪಿ ಜಗತ್ತೇ ನಡುಗುವುದು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ದುಃಖವರಿಯದ ಈ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ? ಕಠಿಣತರವಾದ ಈ ಕರಿಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಲ್ಲಿ? ಜಗಚ್ಛಾಸಕನೆಂದೆನಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿರುವ ರಾಜನು ಈಗ ಹೇಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವನೋ ತಿಳಿಯದು! ವಾರಮಹಿಳೆಯರ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಕಾದವನು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಪಡೆದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗದಿರಲಾರನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಜನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವು.

## ೧೪. ಯೋಚನೆ.

ಕತ್ತಲೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯಾಗಿದ್ದ ಕುಂಭಿಣಿಸತಿಯು, 'ಬರಬೇಡ! ಸ್ವರ್ಗದ ಪರಿಯನ್ನರಿಯೆ, ಅವಿತಿರು' ಎಂಬ ಊರ್ವಶಿಯ ಮಾತನ್ನು ಏಕಾಠೀ ದುಡಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುಫಲವು ಲಭಿಸಿತು! ಉಳಿದ ನನ್ನ ಬೇವನವು ಕಾನನ ಕೌಮುದಿಯಂತಾಯಿತೇ! ನಾನು ಈ ಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲೋಕವೆಂದು ವಿಧಾತನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಬಹುದೇ! ಗೀರ್ವಾಣರು ಕರುಣೆ ತೋರಿ ತಾವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ತೋರದು. ಹೀಗಾಗಲು ನನ್ನ ಅಪರಾಧವು ಕ್ಷಮಿಸ ತಕ್ಕುದು ದೇ? ಸ್ವರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಆ ಮಹನೀಯಳಲ್ಲಿ ಮನಸೋತು ಅವಳನ್ನು ಒಯಸಿ ಇಲ್ಲಿವರಿವಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕೆಲಸವೆಂತಹುದು! ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸತ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತಕ್ಕೆ ಎಡೆಇಲ್ಲವು. ತಮ್ಮ ಬೇಸರಿಕೆಯಂ ದೂರಿಕರಿಸಿ ಕಳೆದು, ಸುಖಪ್ರೀತಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಬಲೆಗೂ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವರು. ಅಯ್ಯೋ, ಮುಗ್ಧೇ! ನನಗೋಸುಗ ಸ್ವರ್ಗಸಿರಿಯನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಜನಳಾದೆಯಾ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ನಿನಗೆನ್ನೊಳಿರುವ ಮಮತೆಯ ಪರಿಣಾಮವು ಏನಾಯಿತು? ಮುಂದೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಪ್ರೀಯನ್ನು ಕಾಂಬೆನೇ? ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವೆಯಾ? ಪ್ರಜೆಪರಿಸಾರಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನ ಪಡೆಯಲೇಸುವೆಯಾ? ಮನ್ಯಧನೇ! ಕ್ಷಣಕಾಲದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎಂತಹ ಸಂಪತ್ತು ಏಪತ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ! ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದ ಬಾಲೆಯರ ಸರಳದೃಷ್ಟಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಲು ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ, ಇಂಗಿತವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸು ವಂತೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ವಕ್ರವಾಗುವುದು. ಇದ್ದದ್ದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗವು ತಲೆದೋರುವುದು, ಆ ಅನುರಾಗವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಲಿತು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಅಪಾರವಾದ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೋ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೋ ತೇಲಾಡಿಸುವುದು! ಅಹೋ! ದೈವಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೇ? ನಾನು ಅನೇಕನಿಗಳನ್ನು ನಿಟ್ಟು ಬಿಂಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ತ್ರಾ ಘೋರಾರಣ್ಯವ

ನ್ನೋಳಹೊಕ್ಕು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ತುಟಿಯೆತ್ತಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಊರ್ವಶಿಯ ಮಾತುಮೂರಿ ತೋಪಿಗೇಕೆಂದು ಬಂದೆ? ಇರಲಿ. 'ಅವಶ್ಯಮನುಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಂ' ಎಂಬಂತೆ ಅವರವರ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳ ಫಲಗಳು ಅವರವರನ್ನೇ ಸೇರದಿರದು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರು, 'ಸುಖವು ತಮ್ಮ ಪೌರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದೊದಗಿಸಿಕೊಂಡುದೆಂದೂ ದುಃಖಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ದೈವಗತಿ ಎಂದೂ ಉಸುರುವರು. ಅದು ಶುಭಾಘದ್ಧ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಅವರ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣವು. ಇದನ್ನನುಭವಿಸದೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಅದೇನೂ ಕುಂದದೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ಕಾರಣ ನನ್ನ ದುಷ್ಟಲವನ್ನೂ ಆದಷ್ಟು ಉಂಡುಕಳೆವೆನು; ಮೇಲಾದರೂ ದೇವರಿಗೆ ದಯೆ ತೋರದೇ? ರಾತ್ರಿಯು ಹಗಲಿನ ಬುಡವಲ್ಲವೇ? ಇಳಿತವು ಭರತದ ಪೂರ್ವವಲ್ಲವೇ? ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷವು ಕಳೆಯದೆ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷವು ಬಂದೀತೆಂತು? ಇಂತೆಯೇ ದುಃಖವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಖದ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯೇ' ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿರಾಮದಿಂದ ಸುಖಕಾರಣವಾದ ರಾತ್ರಿಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿತು.

ಪುರಂದರನು ಅಂದಿನ ಸಭೆಯಿಂದಿದ್ದು ಶಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತಃಪುರ ಸೇರಿ, ಸಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಮುಗಿದು ಆರೋಗಣಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವಾದ ಬಾಗಿಲ ಪಹರೆಯವರಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದೆ ಓರ್ವ ಚರನು, ಪುರಂದರನ ಮುಂದೊಂದು ಹಿಲೆ ಸುರುಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ತಿರಿಗಿಹೋದನು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತಡವೆ ಭಯವೂ ರೋಷವೂ ಅಡರಿದುವು!

ಮೇನಕೆಯು ಬಲು ಅಂಜುವ ಸ್ವಭಾವದವಳೆಂಬದು ಮಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವಳ ಬಿಡಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೈನ್ಯವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಸೇನಾನಿಯು ಬಂದುನಿಂದನು. ಅವನ ಬೆನ್ನುಬಿಡದೆ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಬಂದುಮುತ್ತಿದುವು. ಮಯಕಲ್ಪಿತಗಳಾದ ಭಯಂಕರ

ಆಯುಧಗಳು, ಇವರ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಝಳವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಚೌದಂತ ಮಂಡಿತವಾದ ಐರಾವತವನ್ನು ಹಿಂಜರಿಸುವ ಆನೆಗಳು, ಪಾಲ್ಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಚ್ಚೈಶ್ರವವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕುದುರೆಗಳು, ಪುಷ್ಪಕದ ಭ್ರಾಂತಿಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಾವಿರಾರು ತೇರುಗಳು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬರಲು, ಸಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಮರಳೆರಚಲು ಎಡೆಕಡೆಗಳಿರವು.

ಈ ಮಾರ್ಬಲವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವರ್ಗವು ಜರಿದುಬೀಳ ಬೇಕಿತ್ತು! ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಮಸ್ತಕವು ಜಗ್ಗಿಸಿದಂತಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದಿ ಶೇಷನು ಭಾರವೇರಿ ತಲೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಭೂಕಂಪವಾಗಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯು ಬಾಯ್ಬೆರೆಯದಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಕುಲಾಚಲಗಳು ಹಸಿದು ಬೀಳದಿರುವುದು ಅಸಂಭವ. ಸಮುದ್ರಗಳು ಉಕ್ಕೇರಿ ಕದಡಿ ಮಗುಚುವುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಕಗ್ಗಲುಗಳು ಇದಿರುಬದುರಾಗಿ ಬಾರಿ ಪುಡಿ ಗುಟ್ಟುವುದೇನು ವಿಚಿತ್ರ! ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರುದರುವುದೇನು ಚೋದ್ಯ! ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯದ ಪಾಳಯವನ್ನು ಕಂಡು, ಪುರಜನರು ಏಕದಾ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವು ಒದಗಲು ಬಗೆ ಎನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಓಲೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡು ಪಂಕ್ತಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ಅಪರಿಚಿತನಾದ ಈ ದೂತನಂತೆಯೇ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದ ಆ ಬರಹ! ಅದನ್ನು ಓದಿದನು. 'ಕಣ್ಮಣಿಗರೆಸಿ ಸಗ್ಗನಿರಿಯಂ ಸೆರೆಪಿಡಿಯಿ ಶತ್ರುರಾಹುತರಮರಾವತಿಯಂ ಮುತ್ತುವರ್, ಕೆಚ್ಚರೆ ರಘಸದಿಂ ರಣಾಜಿ ರಕ್ಕಣಿಯಪ್ಪುದು' ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ಇದರ ಹಿಂದು ಮುಂದೇನೂ ತೋರದು! ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತ್ಯಾ ಚಾರ್ಯರೂ ರಣಧೀರರಾದ ಸಪ್ತದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಯನ್ನು ಸೇರಿರುವರು. ಸವಿೂಪದಲ್ಲಿ ಶಚಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುರಜನರ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೀರುವಂತೆ, ಮಾರ್ಬಲವು ಯಗಪತ್ ಧನುಸ್ಸಿನ ನೇಣನ್ನು ಸೆಳೆಸೆಳೆದು ಬಿಡತೊಡಗಿತು! ಈ ಧನು ಸ್ವಾಂಕಾರವು ಪುರಜನರ ಸ್ಥೈರ್ಯದ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿತು! ಬಾಲ

ಕರಂತೆಲ್ಲರೂ ರಕ್ಷಕರನ್ನು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪತಿ ಪುತ್ರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟೋಡುವ ದಾರಿಕಾಣಲು ಎಡೆಕಂಡಿಲ್ಲ. ಕೊರಳಿನ ನಿತ್ಯಾಲಂಕಾರವಾದ ಏಕಾವಲಿಯು ಕಡಿದು ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಹೊರಡು ತಲಿತ್ತು. ಧೇನುಗಳು ಬಾಲವೆತ್ತಿ 'ಅಮ್ಮಾ!' ಎಂದೊದರುತ್ತಾ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡುವುವು. ಕರುಗಳು ಮೈಯಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾ ಬಸುರಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ನಿಲ್ಲುವುವು. ಯೋಧರ ಧನುಷ್ಠಾಂಕಾರ, ವೀರರ ಸಿಂಹ ನಾದ, ಆನೆಗಳ ಪ್ರಂಹಿತ, ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರೇಷಿತ, ರಥನೇಮಿಯ ಕಿರ್ರಿಂಬ ಶಬ್ದ, ತುರುಕರುಗಳ ಕೂಗು, ಹೆಂಗಸರ ಬೊಬ್ಬಾಟ, ಮಕ್ಕಳ ಆಳುವು, ಎಲೆ ದೂಳುಗಳನ್ನು ಸುಳಿ ಹಾರಿಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿ, ಇವುಗಳ ಗೊಂದಲ ದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವು ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲ. ಭಯಾನಕಶಬ್ದಗಳು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿ ಪುರಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು!

ಈ ಧ್ವನಿಕೇಳಲು ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ಧೈರ್ಯಗೆಟ್ಟ ಸುರೇಂದ್ರನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶೂಲ ನೆಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ಹಿಂದೆ ದೇವಾಸುರರ ಕಾಳಗದಲ್ಲೂ ನೇರದ ಸೈನ್ಯ! ದೂರದಲ್ಲಿ ಊರ್ವಶಿಯು ಖಿನ್ನಳಂತೆ ನಿಂದಿದ್ದಳು.

ಬಿಡುಗಣ್ಣರೊಡೆಯನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೈ ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕರೆದನು. 'ಊರ್ವಶಿಯೇ ಈ ದುರ್ಗತಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವು ಪಾರಾಗುವುದಿದೆಯೇ! ಈ ಕಡಲ ದಾಟುವುದು ಸರ್ವತಃ ದುರ್ಘಟವೇ ಸರಿ!! ಕಾರಣ ನಾನು ಅಂದಿನಂತೆ ಕೆಲಕಾಲ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆಯಿಸಿ ಇರುವೆನು. ನೀನು ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ರಾಣಿಗೆ ತಿಳುಪಿ; ಅವಳನ್ನು ಬಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕಾದಿರು' ಎಂದನು.

'ದೇವ ದೇವನೆ, ಇದೆಂತಹ ಷಂಡರ ಮಾತನ್ನಾಡುವೆ? ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಮಾತು ಕುಂದುದೋರದೇ? ಬಂದ ಶತ್ರುಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವುದಿದಾವ ಅಂದ? ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಅಡಗುವುದೇನು ಚಂದ? ನನ್ನಂತೆ ನೀನೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ತರುವೆಯಾ? ಈ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಹೇಡಿಗಳು ಹೀಯಾಳಿಸರೇ? ಶೂರಧೀರನಾದ ನೀನೇ

ಇಂತು ಲಂಡಿಗಳಂತಾಡುವುದಾದರೆ, ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಂತಹರಿಂದ ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಶತ್ರುರಾವುತರಿದಾವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ರಮಣೀ ರತ್ನಳಾದ ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾವುದೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಮಾತಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಭುಜಗಳಂತಿರುವ ಅಸಹಾಯ ಶೂರರೆಂದೆನ್ನಿಸಿದ ದಿಕ್ಕಾಲರಲ್ಲಿ? ನನ್ನ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆಯಿಸಿದೆ; ಅವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೈಲಾ ದಷ್ಟು ಯತ್ತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಬಿಟ್ಟುತೊರೆದ ಕೈಯಿಂದಾದರೂ ಏನು? ಸೌತರಲು ಕೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಇನ್ನಾದರೂ ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವರವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸುವನೆಂದು ಭಾಷೆಕೊಟ್ಟರೆ, ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದಿಕ್ಕುಪಾಲುವಾಡು ವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೆಂದರಿಯಲಾಗದು. ಎದುರಾದರೆ ಮಣ್ಣು ಪಾಲು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗದು. ಸಹಾಯ ಮುರಿದರೆ ಒಲಿಷ್ಟರೂ ವಿಪತ್ತಿ ಗೊಳಗಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಹೇಗೂ ಇರಲಿ; ಮುಂದೆ ಧೈರ್ಯ ತಾಳೆಂದು ಊರ್ವಶಿಯು ಸಮಾಧಾನಗೈದಳು.

ಸುರಪತಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ 'ಗೆಳತಿಯೇ! ಆಣೆಇಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ಸ್ವರ್ಗವು ಒಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ನಿನ್ನ ಋಣಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದರೂ ಒಪ್ಪುವೆನು. ಬಂದ ಭಯವನ್ನು ಬಯಲಾಡು. ಮಹೋಪಕಾರವೆಂದೂ ಮರೆತು ಹೋಗದು' ಎಂದನು. ಅದರಿ ವಿಚಾರ ಚತುರನಾದ ಪುರುಹೂತನೂ ಕಳವಳಗೊಂಡು ಈ ಕಪಟ ತಂತ್ರವು ಊರ್ವಶಿಯ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಪರಿಕಲ್ಪಿತವೆಂದು ಅರಿಯದೆ ಹೋದನು.

ಊರ್ವಶಿಯು ಒಡನೆ "ಕೃಷ್ಣಾಟವಿಷ್ಣುಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಆ ರಾಯನನ್ನು ಎನ್ನ ಅಭೀನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು. ಶೌರ್ಯದಾಯಗಳಿಂದ ಆತನು ಬಹಳ ದೂರವಿರುವನೆಂದರಿಯ ಬೇಡ. ಆತನ ಪರಾಕ್ರಮವೀಗಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. 'ಕೈ ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಕೈ ಸಿಡಿಬೇಕೇ?' ಎನಲು ಆದಕ್ಕು ಸುವೋದಗೊಂಡು ವಾಸವನು ರಾಜನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಊರ್ವಶಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜನ



ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ರೋಷ ತಾಳಿತು. ಕ್ರೋಧಪರವಶನಾದ ರಾಜನು ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದನು. ಹುಬ್ಬು ಗಂಚ್ಚಿಕ್ಕಿತು. ಮುಖದೊಂದಿಗೆ ನೇತ್ರಗಳೂ ಕೆಂಪಾದುವು. ಬಾಹು ಮೂಲವು ಉಬ್ಬಿತು. ಅದರೋಷಗಲು ಪರವಶತೆಯಿಂದ ನಡುಗ ತೊಡಗಿದವು. ಸರ್ವಾಂಗವು ಹೊಂಪುಳಿಸಿತು. 'ಜಯ ಭೀಮ ಸೇನ' ಎಂದನ್ನುತ್ತಾ ಇದ್ದುರು ಹರಿದನು.

ಈ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿದ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಈತಗೆ ಎರಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತೆಂದು ದೈವಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು! ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತೂರ ಲ್ಲಟ್ಟ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಅವು ಚದರಿದುವು. ಸ್ವರ್ಗವು ರಾಜುಮುಖ ದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಜ್ಜುಲ ನಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆ ಲೋಕವೇ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವರ ಪತಿಯು ಪುರೂರನಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನಿತ್ತು, ಅಸ್ತಿ, ಸಖ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ ರಾಜನಿಗೂ ಉರ್ವಶಿಗೂ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹರಸಿದರು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು 'ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥನ್ನಮತಿಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ' ಎಂದುಸುರಿದ ಕವಿಯು ಸ್ತ್ರೀಗನಲ್ಲ ವೆಂದನು. 'ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕೋವೇದ ಚೇಷ್ಟಿತಂ' ಎಂಬ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಸುಳ್ಳಾದವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪಸಮಯ ಸರಿಯಲು 'ದೇವಾಧಿದೇವನೇ! ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಪ್ರಾಂತ್ಯದೊಳಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿರಿಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವೆನು. ನನ್ನ ಗರಿಗಳೊಡನೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕೆಂದು' ಉರ್ವಶಿಯು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ರಾಜನು ತನ್ನ ಮೂರು ಶಕ್ತಿ, ಆರು ಗುಣ, ಏಳು ಅಂಗ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಭಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಹೇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಉರ್ವಶಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ರಾಜನನ್ನು ಭೂತಳಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಂತೆ ಬಿನ್ನಯಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ರಾಜನು ಉರ್ವಶಿ ಸಮೇತವಾಗಿ ನಿಮಾನವೇರಿ,

ಮೋಹಿನಿಯ ನನದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಇಳಿದು, ಆ ಅಜ್ಞೋದದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಪಾದರಕ್ಷೆಯೂ, ಕುದುರೆಯೂ, ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ಧಾರಂಧರ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಬಲು ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟನು.

## ೧೫. ಸಂತೋಷ.

ಈಗ ಅರುಣನು ಕೆಂಪು ಪಸರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಚೀ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನಲಂಕರಿ ಸಲು ಉದಯಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿರುವನಷ್ಟೆ. ಈ ಕೆಂಬಣ್ಣವು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಂತ್ರವೂತವಾದ ಜಲಾರ್ಘ್ಯೆಯಿಂದ ನೀಳಿದ ಮಂದೇಹ ದೈತ್ಯರ ತಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿದ ರಕ್ತವೆಂದರೂ ಕೂಡುವುದು. ಪ್ರಾಣಮಂಡಲ ಕ್ಕೇನೇ ಮುದವನ್ನೀಯುವ ಆ ಹಗಲೊಡೆಯನ ತೇರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದ ಫಲವು ಮಂದೇಹರಿಗೆ ತಪ್ಪುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ರಾತ್ರಿ ತುಂಬಾ ಕಸರಿ ಗೊಂಡು ಎಡೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಯಿಡುವ ಕಳ್ಳ ರಂತೆ, ಸುಖೋಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಿಲಾಸಿನಿಯರು ಬಿಡಿಸಿಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಸುಪಾಸನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಅವರ ಮುಖೋಚ್ಚಾಸ ಗಂಧವನ್ನೂ ಆಪಹರಿಸಿ, ಮಂದಮಾರುತನು ಸಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ, ಎಲೆಬಳ್ಳಿಗಳು ಅಲುಕ ದಂತೆ ಪದಹದವಾಗಿ ನಡೆದುಬರುವನು. ಚಂದ್ರನು ವಿರಹೋ ತ್ತುಂಠಿಕೆಯರಾದ ಅಂಗನೆಯರ ಮುಖಮಂಡಲದಂತೆ ಸಿಸ್ತೇಜನಾಗಿ ಮೊಗದೋರಲು ನಾಚಿ, ಕಡಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಹೋಗಿರುವನು. 'ಸತಾ ಮಾನೇ ವಸ್ತಾನೇ ಮರಣಮುಫನಾ ದೂರಸರಣಾ' ಎಂಬುದು ಆಫ ಯುಕ್ತರ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲವೇ?

ಕಾಲಜ್ಞಾನಿ ಕುಕ್ಕುಟವು ಜಗತ್ತನ್ನದ್ದೇತಿಸಿ, ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಬಾನ್ಮಣಿಯು 'ಕೋ' ಉದಯಿಸುವನು; 'ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಲು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿರಿ' ಎಂದು ಉಸುರುವಂತೆಯೋ. ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ, ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪುನಃ ಛೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಸಮಯವೆಂದು. ಮುಂಚಾನೆ ಮುಂಚಾಗ್ರತೆ ಕೊಡ ಸಂತೆಯೂ, ಕೊ, ಕೋ, ಕೋ, ಎಂದು ಕೂಗತೊಡಗಿತು!

ಕಾಗೆಗಳು ದಿನರಾಜನನ್ನು ಮುಂಗೊಳ್ಳಲೆಂಬಂತೆ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ, ಪ್ರಿಯ ಜನರ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಗುಗು ಜನರಿಗೆ ಹೆದರಿ ಬಿದ್ದರಿ, ಪುಲೆವೊದರುಗಳ ಎಡೆ ಎಡೆಯಾಗಿ ನಡೆದುಬರುವ ಸಿತಗಿಯ ರಾದ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು “ಅದಾರು?” ಎಂದು ಗದರಿಸುವಂತೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾ, ಸಾ? ಕಾ, ಸಾ? (ಆರವಳ್? ಆರವಳ್?) ಎಂದೂ, ಮುಂದಾಗಿ ಎದ್ದು ಗೃಹಕೃತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಗಂಡನ ಎಚ್ಚರವೆದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಅವನಿಗಾಗಿ ಪೂರ್ಣಕುಂಭವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಆ ಆಕೆಯು, ಪತಿವೃತ್ತಾ ತಿರೋಮಣಿ ಎಂಬಂತೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಸಾ ಸಾ, ಸಾ ಸಾ, (ಅವಳ ವಳು, ಅವಳವಳು) ಎಂದೂ, ದಕ್ಕಿಣೆಯ ಬಡಹಾರವರು ಮುಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುತನ್ನು ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಎಡೆ ಎಡೆ ‘ಕಾ ಕಾ, ಕಾ ಕಾ, (ಕಾಗೆಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು.) ಎಂದೂ ತರತರವಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಾ ಮೂಡಲೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದುವು!

ಆಕಾಶ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಿಳುಪಾದ ಎರಡು ನಾಲ್ಕು ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಹೆರವರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು ಾಜನು ಉದಯಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದಂಜಿ ಓಡಲು ಎಡೆ ಸಿಗದೆ, ಚೋರರಂತೆ ಗಡಪ:ರಗಳ ಅಡ ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಶವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಮಲವು ಬಾಯ್ಪಿರಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಗೂ ಬೆಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳೊಡನೆ ಸೈದಿಲೆಯು ಮುಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಶಕುನಿಗಳು ಉಚ್ಚಾವಹ ಸ್ವರಭೇದಗಳಿಂದ ಚೀರ ತೊಡಗಿದವು. ತಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈವಿಗಳಂತೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದ ಆರಡಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಡೈಸುವುವು. ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಬ್ಬಿದ ಬಿಂಕಿಯು ಕಲೆಗುಂದಿತು. ಘಾತುಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ಇಕ್ಕೆ ಸೇರುವುವು. ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯ ಪರಿಮಳವು ಮೂಗಿಗೆಸೆಯಲು, ತರುಣರು ಹಂಸ ತೂಲಿಕಾತಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ಸಮಯ. ಋಷಿಗಳು ಮಿಂದು ಸಾಂಗವಾಗಿ ವೇದವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಋಷಿಪುತ್ರಿಯರು ಸಾಕಿದ ಎರಳೆವರಿಗಳ ಬಾಯೊಳಗೆ, ಮೆದುವಿರುವ ಹುಲ್ಲು ಜಿಗುರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ತಮ್ಮ ಬಾಲಕರನ್ನೊದರುತ್ತಾ

ಗಂಡಂದಿರ ಬೆನ್ನುಹಿಡಿದು ಬರುವರು. ಜಡೆಯಿಂದಿಳಿದ ತೀರ್ಥ ಜಲವು ಆಶ್ರಮದ ವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಗದ ದಾರಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಹೋಮಧೂಮವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅರ್ಚಿತನಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಋಷಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸುಳಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ತಲೆದೋರಿದನು; ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯಸ್ತಂಭವನ್ನು ನೆಟ್ಟನು; ವಿಟಜನರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು; ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಿರುವಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಲೋಸುಗ 'ಕರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಇಂದ್ರದಿಗ್ರಮಣಿಯ ಸ್ವರ್ಣಕುಂಡಲದಂತೆ ಪರ್ವತಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತಃಕೃತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ಸ್ಮೃದುಮಧುರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ವೇಸರುಕಡೆಯಲು ಕುಳಿತಿರುವರು. ಘನಶ್ಯಾಮಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಲ್ಗಡಲಿನಿಂದ ಅಮೃತದಂತೆ ಉದಯಿಸುವ ಜಿಣ್ಣೆಯನ್ನು ಏಸುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಂಬೆಗಾಲಿನಿಂದ ಹರಿದುಬಂದು ದಫಭಾಂಡದ ಬಳಿ ಕುಳಿತು, ತೊದಲನುಡಿಯಿಂದ "ಅಮ್ಮಾ ತಾ, ಹಸಿದಿರುವೆನು." ಎಂದು ಬೇಡಿ ತಿನ್ನದಿರನು ಎಂಬಂತಿತ್ತು.

ರಾಜನು ಊರ್ವಶಿಯ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚಿ ನಿಂದು, ಇನ್ನೂ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈವರು ರಾಜಪುರುಷರು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಟು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಒಬ್ಬನು ಕುದುರೆಯ ಪ್ರಗ್ರಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದಾಗಿ ಬರುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಸರ್ವಾಯುಧ ಮಂಡಿತನಾಗಿ ಕಶಿಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟುತ್ತಿರುವನು. ಇವರ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸವು ಏನೋ ಒಂದು ನಿಧದ ಅಲೋಚನೆಯನ್ನು ತೋರ್ಗೊಡಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿ ತೆಗೆಯುವರು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂದುಹೋಗತಕ್ಕ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಗುರಿಸುವರು!

ರಾಜನು ಇವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಇವರು ತನ್ನ ಸುಂತ್ರಿಸೇನಾಸಿಂಹಳು

ಎಂದು ಉರ್ವಶಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವರಿಗೆದುರಾಗಿ ವಿಮಾನವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಸಮಾಪಿಸಲು ಸಚಿವ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ರಾಣಿಯೊಡಗೂಡಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರು. ನಮಿಷ ಕೃಗಟ್ಟೆನಿಂದು ಉರ್ವಶಿಯನ್ನೇ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಗುರುತಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಮೋಹಿನಿಯೇ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಪಟ್ಟರು. ಉರ್ವಶಿಯು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಮಂತ್ರಿಯು ಕುಳಿತನು. ಸೇನಾನಿಯು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದನು. ವಿಮಾನವು ಉರುಮೊಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ರಾಜನು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಎರಡು ಭುಜಗಳಂತಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ತನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ದೇವರಾಜನ ಸಂದರ್ಶನ, ಈ ಉರ್ವಶಿಯ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯವಿಂದ ಒಂದಿಬಾಸೆಯ ಜಡುಗಡೆ, ಸ್ವರ್ಗಸಿರಿಯ ಸೊಬಗು, ಮೀಗೆ ಸಂಪದ್ವಿಸತ್ತನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಪಟ್ಟಣವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು, ಪ್ರಜೆ ಪರಿವಾರಗಳು ಸರಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಹಿಷಿಯರು ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ (ನಿರಶನದಿಂದ ಆತ್ಮತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಿಕೆ) ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು.

ರಾಜನು ಉರ್ವಶಿಯ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಿಸೇನಾನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಮಾನದಿಂದಿಳಿದು, ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಜನರು ಉಪ್ಪರಿಗೆ, ಕಡೆಕಟ್ಟು, ಮೇಲಮಹಡಿ, ಪಾಗಾರ, ಮುಂತಾದ ಏರುತಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗಂಧವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು; ವೃದ್ಧ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಕ್ಷತ ತೇವರು; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು; ವಾರಾಂಗನೆಯರು ಸರ್ತಿಸುತ್ತಾ, ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಸುಡುವರು; ರೈತರೂ ಸಾಹುಕಾರರೂ ಸಂಪನ್ನರೂ ನೀರಿಯ ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಭಾಜನಗಳೊಳಗೆ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವರು! ಕೆಲ ಮುದಿಮುತ್ಯದೆಯರು ಅರಳುಮಳೆ ಗರೆಯುವರು; ಇವುಗಳ ಹೊದಿಕೆಯಿಂದ ಧೂಳಿಯು ಕಾಣದು. ಪ್ರತಿಮನೆಗಳ ದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿದ ಚಿನ್ನದ ಕಲಶಗಳು ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸ್ವಸ್ಥವು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಕ್ಕಿ

ಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ನಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಡ್ಯಘೋಷವು ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಕರ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಲಿನ ರಾಜಮಾರ್ಗದ ಭಾಟಾರಸ್ತೆಗಳು ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು.

ರಾಜನು ಪುರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ದಾಸದಾಸಿಯರೊಡನೆ ನಿಂತಿದ್ದ ರಾಣಿ ಯಿಂದ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಿಷಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಸಭೆ ಯನ್ನು ನೇರಿದನು. ನೆರೆದ ಸಭಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಾದಿ ಕುಶಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟರು. ಕರ್ಮಪಜಿವರು ಅವರೇಗಣ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನರಿಕೆಗೈದರು. ರಾಜನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಮನೆಹೊಕ್ಕನು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಮೃಗಯಾಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮೊದಲೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಸಂಭಿ ಸಿದ ಸಂಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅವರೋಧ ಸ್ತ್ರೀಗಳು ಹರ್ಷರೋಷ ಕರುಣಾಸಂಕಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ “ಜಯಜಯ”ವೆಂದು ರಾಜನ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುವರು. ಮಹೇಂದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ವರ ವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಪಡೆದಿದ್ದನೋ ಅದು ಮೊದಲು ರಾಜ್ಯಸ್ಥಿತಿಯು ನೂರ್ಮಡಿ ಮೇಲಾಗುತ್ತು. ಜನರು ಸರಳಚಿತ್ತರು. ದೃಢಮನಸ್ಕರು. ಕೋಮಲ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಪೂರ್ಣವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಶಾಂತವೃತ್ತರು. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ, ರಾಜನು ಸಂವತ್ಸರಗಳಂತೆ ಜಯಶ್ರೀಮುಖ ನಾಗಲು, ಅಂತೆಯೇ ರಾಜ್ಯವೂ ಬಹುಧಾನ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು.

ಆಗ ಕಾಟಲ್ಯವು ಚೂರ್ಣಕುಂತಗಳಲ್ಲಿ, ಕೃತತೆಯು ತರುಣಿ ಯರ ನಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಠಿಣ್ಯವು ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಚಾಂಚಲ್ಯವು ಮೀನು ಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾಂದ್ಯವು ನಿತಂಬಿನಿಯರ ನಡೆಯಲ್ಲಿ, ಮದವು ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಕಲೆಯು ಅವುಗಳ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲದೆ ಹಾರವಲಯವು ಹೆಂಗಸರ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮಹಾಶೋಕವು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಶೂಲವು ರುದ್ರನಲ್ಲಿ, ಭುಜಂಗದಂಶವು ಪಾರವಿಲಾಸಿನಿಯರ ಚೆಂದುಬೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮಧುಪಾನವು ಜೀನು ನೋಣಗಳಲ್ಲಿ.

ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈಗ ಕೈನೀಂಟೆ ತೋರಿಸಲು ಅವಲ್ಲ ವಷ್ಟೇ? ಬಿಡಿಸಿಕೊನೆಯಾಗದು. ಕಾರಣ, ಏಕವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಾಲನೆಗೊಳಗೊಂಡಿದ್ದ "ಶ್ರೀರಾಮರಾಜ್ಯ"ವೇ ಹೀಗೆ ಎನ್ನುಬಹುದು. ಮಹಾರಾಜನು ಚಿರಂಜೀವಿ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾ ಊರ್ವಶಿಯೊಡನೆ ಬಹುಕಾಲ ಹಿತಮಿತಗಳಾದ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದನು.

ಇಂದಿಗೆ ಮೋಹಿನಿಯು ಕೃತಾರ್ಥಳಾದಳು. ತಾಪದುಃಖವು ಕೊನೆಸಾಗಿತು. ಊರ್ವಶಿಯು ದುಃಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ಶುಭಫಲವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಅವಳ ಅಭೀಷ್ಟವೂ ಸಂದಿತು.

ಮಂತ್ರಿಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ ರಾಜನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು; ಧನಿಯ ಪೂರ್ಣಾನುಕಂಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಿಯರಿಗೆ ದ್ವಾದಶಿಯು ಸಮಾಪಿಸಿತು. ಸುಖಪಾರಣಕ್ಕಿನ್ನಡ್ಡಿಯಿರದು. ರಾಜನ ಪುಣ್ಯೋದಯವನ್ನು ಹೇಳುವದೇನು? ಪರಮಯೋಗಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ಗಸೊಬಗಿನ ಅನುಭವ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹ, ಬಂಧವಿಮೋಚನ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ಒಡನಾಟ, ಪುನಃ ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ! ಈ ವಿಧದಿಂದ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯಿಸುವದೇವರನ್ನು 'ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂವಿಷ್ಣುಃ ವಿಸ್ಮರ್ತವ್ಯೋನಜಾತುಚಿತ್' ಎಂಬಂತೆ ತ್ರಿಕರಣಪರಿಶುದ್ಧ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ತಕ್ಕುದೆಂದು ಪ್ರಬಂಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳರೂಪವಾಗಿ 'ಕಾಮಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವ ಕಮಲಾಕಾಂತನೇ! ಅರವಿಂದಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹ್ರಮರದ ಅರ್ಭಕನಂತೆ ಅನವರತವೂ ನೀನು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಪೊರೆನ ದೊರೆಗಳನ್ನರಿಯದ ಪಾಮರರಾದೆಮ್ಮಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆರುಹನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ!' ಎಂದು ಅವನು

ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡುವವನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿ,  
 ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪೂಜೋಪಹಾರ  
 ಗಳನ್ನಿ ಸಗುತ್ತಾ ಅವನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಸಕಲ ದೈವೀಸಂಪತ್ತು  
 ಉರಬೇಕಾದ ಕಾರಣ, ಅವನೊಬ್ಬೆಯಂ ಪಡೆಯಲು ಅವನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ  
 ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿರಿಸಿ ನಂಬುವ ಎಂಬಲ್ಲಿ,

**ಪುರೂರವರಾಜನ ಚರಿತೆಯ ಒಂದಂಶವು ಕೊನೆಸಾಗಿತು**













